

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД 2022 – 2028 ГОДИНА

Приета с решение на общински съвет от
Съдържание:

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.....	12
Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР).....	15
1 Климат	16
2. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда.	21
Образование.....	21
Културно наследство.....	22
Социално икономическо и пространствено развитие.....	23
Жилищен фонд и жилищна зона.....	24
Развитие на рекреационна и туристическа функция.....	25
Транспортно-комуникационна и инженерно-техническа инфраструктура, предвидена с ОУП. Зелена система.....	26
РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ДИНАМИКАТА НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	27
1. Въздух.....	27
2. Води	35
<i>Състояние на повърхностните води в общината</i>	<i>35</i>
3. Отпадъци.....	42
<i>Данни за отпадъците.....</i>	<i>43</i>
<i>Битови отпадъци (БО)</i>	<i>43</i>
<i>Морфологичен състав на битовите отпадъци</i>	<i>44</i>
<i>Производствени отпадъци.....</i>	<i>46</i>
<i>Строителни отпадъци</i>	<i>47</i>
<i>Опасни отпадъци</i>	<i>49</i>
<i>Специфични потоци отпадъци</i>	<i>51</i>
<i>Утайки от ПСОВ:</i>	<i>51</i>
<i>Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване</i>	<i>51</i>
<i>Система за събиране и извозване на отпадъците</i>	<i>52</i>
<i>Улично почистване.....</i>	<i>55</i>
<i>Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.....</i>	<i>61</i>
4. Почви	61

5. Защитени територии, защитени зони	66
<i>Защитени територии</i>	66
<i>Защитени зони</i>	68
6. Биологичното разнообразие	72
7. Лечебни растения.	73
8. Шум	80
9. Радиационен гама фон и атмосферна радиоактивност.....	80
РАЗДЕЛ III. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД В КОНТЕКСТА НА ВЪПРОСИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	81
<i>Структура на управлението на дейности, свързани с ОС</i>	81
РАЗДЕЛ IV. ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД.....	86
РАЗДЕЛ V. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/.....	87
РАЗДЕЛ VI. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД.....	109
РАЗДЕЛ VII. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ	112
РАЗДЕЛ VIII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	116
РАЗДЕЛ IX. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОТЧЕТ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА.....	144

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БК	Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция)
БоК	Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни (Бонска конвенция)
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГКПП	Граничен контролен пропускателен пункт
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ГСККЕ	Глобално споразумение на кметовете за климат и енергия
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДМ	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7) (Директива за местообитанията)
ЕЕО	Електрическо и електронно оборудване
ЕМП	Електромагнитни полета
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗШОС	Закон за защита от шума в околната среда
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда

ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИЙЛ	Източници на йонизиращи лъчения

ИСПА	Инструмент за структурни политики за присъединяване
ИТ	Информационни технологии
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПД	Коефициент на полезно действие
МВР	Министерство на вътрешните работи
МДК	Максимално допустима концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
МРО	Масово разпространени отпадъци
НЕМ	Национална екологична мрежа
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НЦОЗА	Национален център по общественото здраве и анализи
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ООС	Опазване на околната среда
ОП	Общинско предприятие

ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПАВ	Полициклически ароматни въглеводороди
ПДУЕК	План за действие за устойчива енергия и климат
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПП	Природен парк
ПС	Помпени станции
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
РАО	Радиоактивни отпадъци
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СКШ	Стратегическа карта за шум
ССЦ	Специфична стратегическа цел
ФПЧ10	Фини прахови частици с размери между 10 и 2,5 микрона
ФПЧ2.5	Фини прахови частици с размери под 2,5 микрона
ШЗЕ	Шумозащитен екран
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora /Конвенция по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора /

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Момчилград, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Момчилград.

ПООС е координирана с национални и регионални документи, сред които:

- План за интегрирано развитие на община Момчилград 2021-2027г.
- Програма за енергийна ефективност
- Краткосрочна общинска програма по ЗЕВИ
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Момчилград 2020-2030
- Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2019-2021г.
- Общ устройствен план на Община Момчилград
- Нетехническо резюме - доклад на Екологична оценка на ОУП - фаза Предварителен проект
- Програма за реализация на ОПР на община Момчилград за периода 2014-2020г.
- Национална стратегия за околна среда за периода
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.)
- Национален план за управление на отпадъците за периода 2021 - 2028 г.;
- Национална програма за овладяване популацията на безстопанствените

кучета на територията на Република България.

При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Момчилград за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата обхваща седем годишен период – 2022 – 2028 г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. По смисъла на същия закон, както Националната стратегия за околна среда,

така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди”. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от

тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии” и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники” в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики” в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Момчилград съдържа раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;

- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Момчилград 2022-2028 г. е **документ с отворен статут**, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Момчилград, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социалноикономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

В този раздел са представени изводите и препоръките от направените подробни анализ на средата и анализ на състоянието и динамиката на компонентите и факторите на околната среда, които са в основата на формулирането на мерките за постигане на целите на Програмата за опазване на околната среда.

1. Кратък природо-географски анализ

Община Момчилград се намира в Южна България, съставна община на Област Кърджали. Общината има 49 населени места с общо население 16 263 жители (01.02.2011). Разположена е в Източните Родопи, на площ от 360 кв. км, между реките

Върбица и Нановишка и язовир „Студен кладенец“. На север граничи с Община Кърджали (14 км), на юг - с Община Кирково (36 км), на изток - с Община Крумовград (30 км), на запад - с Община Джебел (17 км). Има 49 населени места - град и 48 села, обособени в 29 кметства и кметски наместничества. Момчилград е общинският център. Построената през 1932 г. железопътна гара е важна точка по линията Русе - Момчилград, свързваща Северна и Южна България. Автобусният транспорт е силно развит, с преки линии, както до големите градове в страната, така и до страни като Турция, Нидерландия и Германия. През територията на общината преминава пътят за ГКПП Маказа край границата с Гърция.

Местоположение на Община Момчилград в Област Кърджали

Община Момчилград притежава природен потенциал и богата история, които са предпоставка за развитие на разнообразни форми на **алтернативен туризъм**. Районът има красиви водопади, скални проломи и феномени, комплекси с тракийски ниши и светилища, изоставени махали с невероятни къщи сред чудна природа. Това е край, съхранил спомена за древни цивилизации, култове и традиции, за митични богове и герои, оставили следите си в историческата памет на

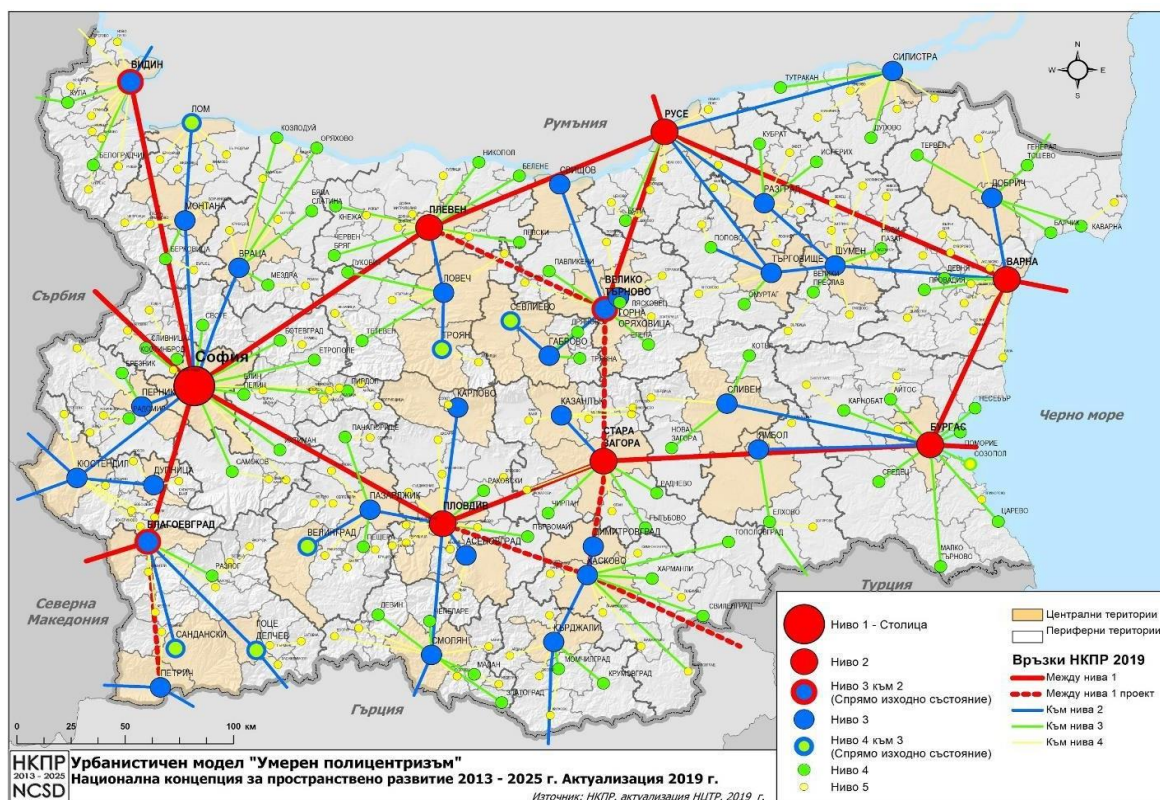
тази земя. Светилището при с. Татул, тракийските скални ниши при селата Чуково, Чомаково и Равен, скално-изсеченото светилище "Харман кая" при с. Биволяне, останките от селищни могили, гробници и крепости и др. обуславят изключителни възможности за развитие на **културно-исторически туризъм**. Разнообразието на редки и красиви растения, на птици и животни, както и топлия климат, превръщат региона в място, осигуряващо на туристите незабравими преживявания при посещенията на природния резерват "Боровец", живописния язовир "Студен кладенец" и местността "Юмрук кая", природния феномен "Вкаменената гора" и връх "Дамбалъ". Богатството на всичко това предлага развитието на **екотуризма**. Автентичният родопски бит, местните занаяти, запазените стари обичаи и традиции, красивите стари къщи, гостоприемството на местните хора и вкусните ястия допринасят за успешно развитие на **селския туризъм**.

В разработения урбанистичен модел за „умерен полицентризъм“ се подчертава, че в Южна България ще доминира град Пловдив в партньорство със Стара Загора, които ще се развиват като полюси на растеж. В този модел **Момчилград е определен като град от 4-то ниво** (малък град с микрорегионално значение за територията на група общини). Стимулирането на тези центрове е важно, за да не бъдат загубени опорни центрове от това ниво, особено важно за предоставянето на първични услуги на населението в областта на образованието, здравеопазването и социалната сфера.

Съгласно урбанистичния модел, територията на община Момчилград попада в една от главните оси на урбанистично развитие – Централна ос „Север-юг“ (Румъния/Русе - Стара Загора – ГКПП „Маказа“/Гърция). Тя се формира от пътни и жп направления, включени в основната (до Димитровград/Хасково) и широкообхватна (до ГКПП „Маказа“) TEN-T мрежа. Свързва Румъния с Гърция през България, осигурява връзките на страната с важните урбанизационни центрове Букурещ, Киев, Москва, Санкт Петербург и Хелзинки на север и Александрополис на юг. Значимостта на тази ос за интегрирането на северните и южни територии на страната и провеждане на международни транзити, се компрометира от забавеното доизграждане и модернизиране на съставлящите я транспортни елементи. Развитието на тази ос в бъдеще ще постави община Момчилград в благоприятна позиция за привличане на инвестиции и пътничопоток.

В този модел, най-близкият център от по-високо ниво (трето), с когото Момчилград има директна връзка, е гр. Кърджали.

Урбанистичен модел „Умерен полицентризъм“

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Предложените в стратегията действия са свързани с подкрепа на местните фирми, както и за привличането на външен инвестиционен ресурс в съчетание с действия за преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната

иновационна активност, за по-добра конкурентоспособност в дългосрочен хоризонт.

Централно място във фокуса на ИТСП заема значение е поставянето на фокуса върху развитието на образователната и социалната инфраструктура в ЮЦР, подпомагането на процеса на трудова интеграция и подобряването на ефективността на местните пазари на труда.

Всичко това следва да допринесе за постигане на напредък в преодоляването на вътрешно регионалните различия в Южен централен регион.

Населени места

Селищната структура на общината е формирана от мрежа от населени места, която се състои от 1 град (Момчилград) и 48 села. По-голямата част от тях са с население под 100 души, а 2 от тях са обезлюдени и нямат жители. В същото време в селата живеят 51% от населението на общината, докато останалите 49% са концентрирани в гр. Момчилград. Това изправя пред предизвикателство Общината да предоставя качествени социални услуги за всички по населени места.

Населени места в община Момчилград

с. Ауста	с. Звездел	с. Обичник	с. Сенце
с. Багрянка	с. Каменец	с. Пазарци	с. Синделци
с. Балабаново	с. Карамфил	с. Пиявец	с. Соколино
с. Биволяне	с. Конче	с. Плешинци	с. Сярци
с. Врело	с. Кос	с. Постник	с. Татул
с. Върхари	с. Кременец	с. Прогрес	с. Чайка
с. Горско Дюлево	с. Лале	с. Птичар	с. Чобанка
с. Груево	с. Летовник	с. Равен	с. Чомаково
с. Гургулица	с. Манчево	с. Ралица	с. Чуково
с. Девинци	с. Момина сълза	с. Садовица	с. Юнаци
с. Желепско	гр. Момчилград	с. Свобода	
с. Друмче	с. Нановица	с. Седефче	
с. Загорско	с. Неофит Бозвелиево	с. Седлари	

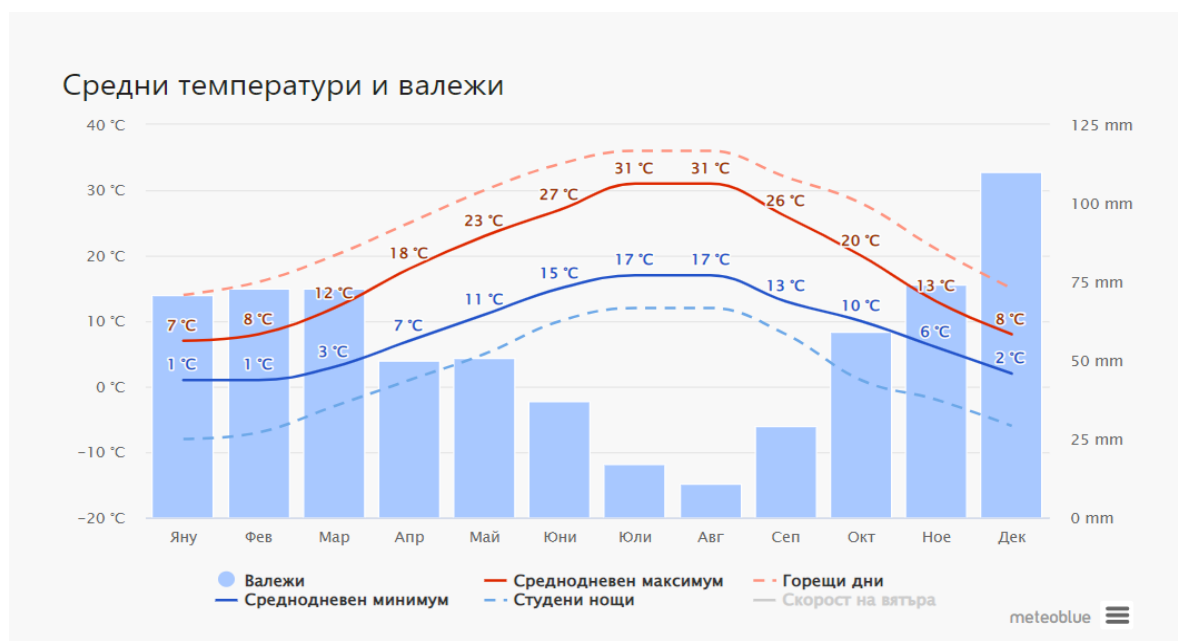
По-големите села в общината са: Груево (730 д.), Соколино (506 д.), Звездел (462 д.) и Нановица (450 д.).

1 Климат

Климатът в района на общината е континентално-средиземноморски с изразен есенно-зимен валежен максимум. Нископланинският релеф, отвореността през долината на река Крумовица на север, позволяват безпрепятственото нахлуване както на средиземноморски, така и на студени континентални въздушни маси, в резултат на

това се получава твърде голямо разнообразие на климата. Средната годишна температура се променя от 12⁰ на север до 7-8⁰ в южната среднопланинска област. Зимата е сравнително мека, като средната януарска температура е над 0 за долината на река Арда и достига до -2⁰ на юг. Лятото е слънчево и горещо, а средната юлска е около 20-23⁰. Температурните суми през вегетационния период са около 3800-4000⁰C и са сред най-високите за страната. Валежите са с ясно изразен есенно-зимен максимум, като годишната им сума нараства от 550 мм на север до 1200 мм на юг. В северната част почти не се образува снежна покривка, докато на юг тя се задържа 10-20 дни годишно. Преобладаващите ветрове са север- северозападните и юг-югозападните. През есенно-зимния период под влияние на средиземноморските циклони падат едни от най-големите валежи. В много случаи те имат пороен характер, което води до рязко повишаване на водните количества на река Крумовица.

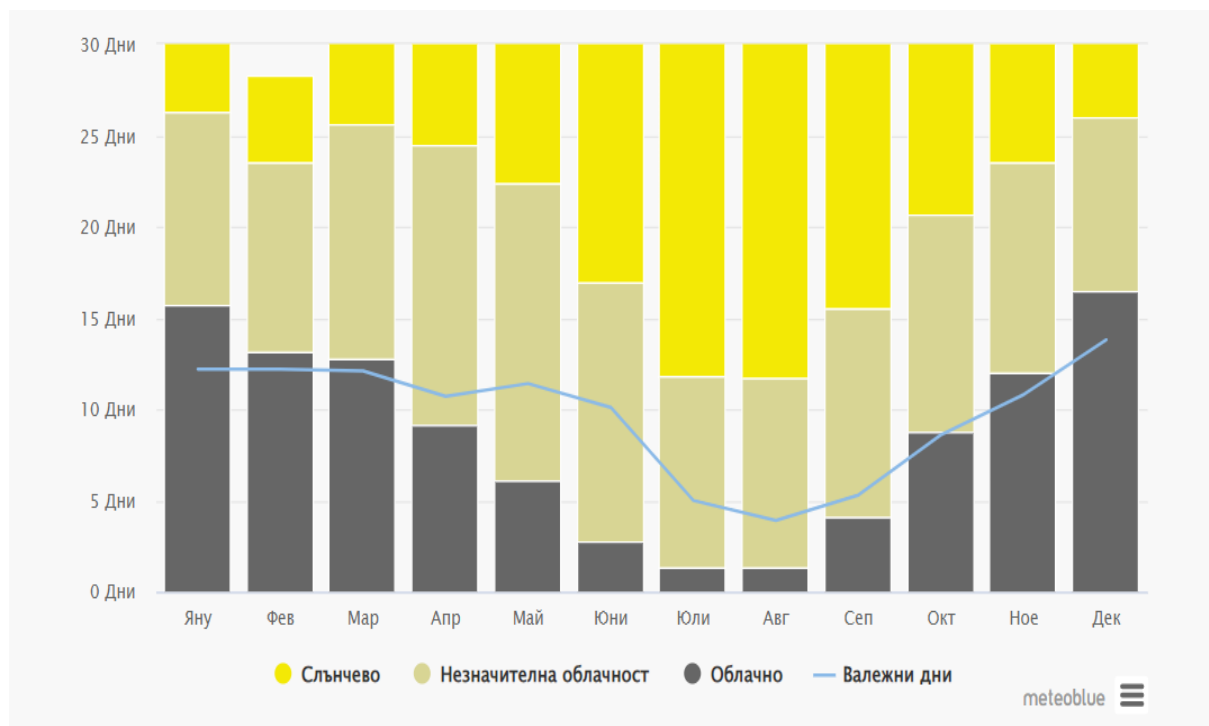
Средни температури и валежи в община Момчилград:

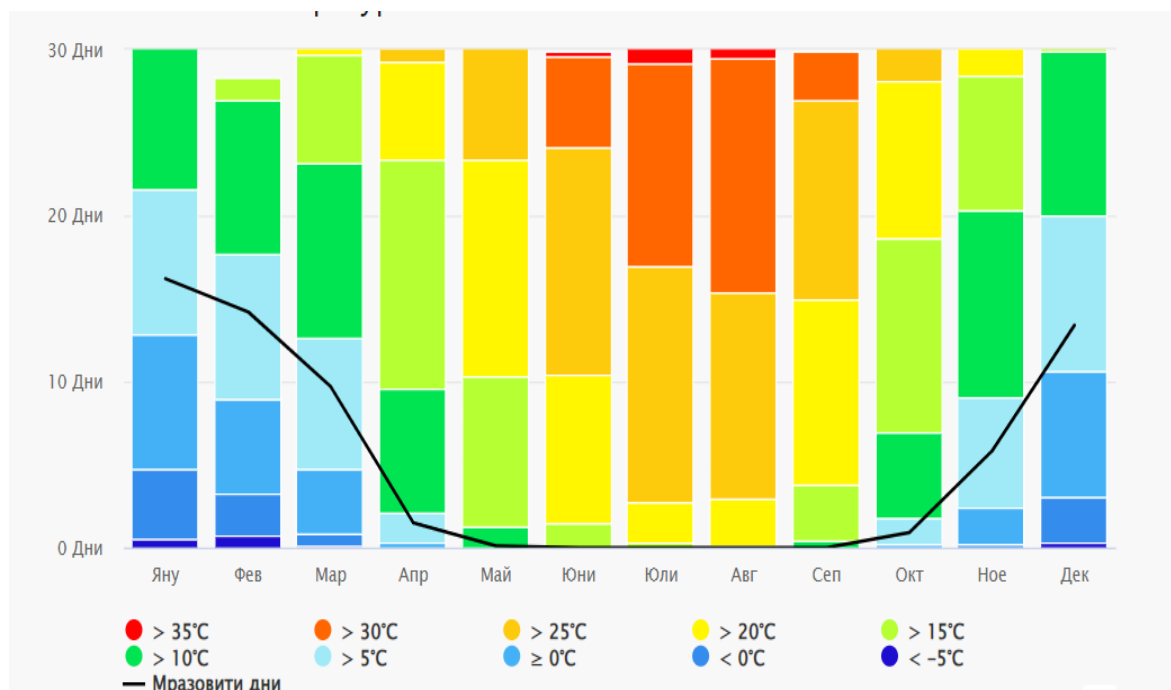
"Среднодневният максимум" (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Момчилград. По същия начин "Среднодневният минимум" (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години. За планиране

на вашата ваканция можете да очаквате средните температури, но се пригответе за най-горещите и на-студените дни.

Облачни, слънчеви и валежни дни

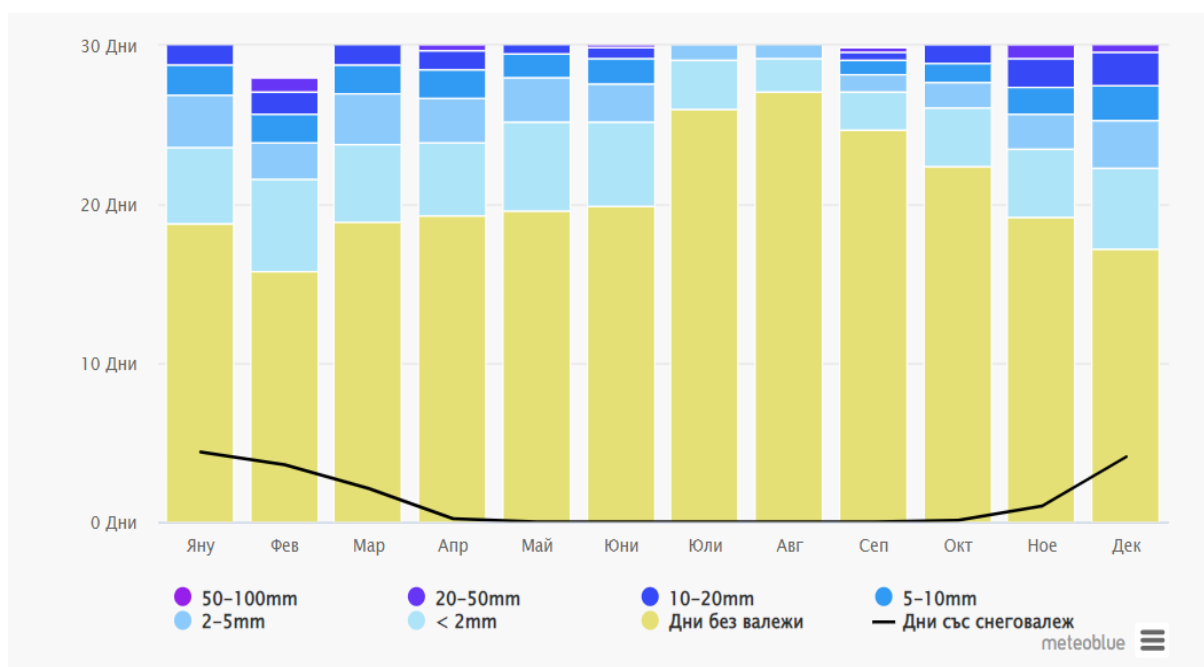

Максимални температури:

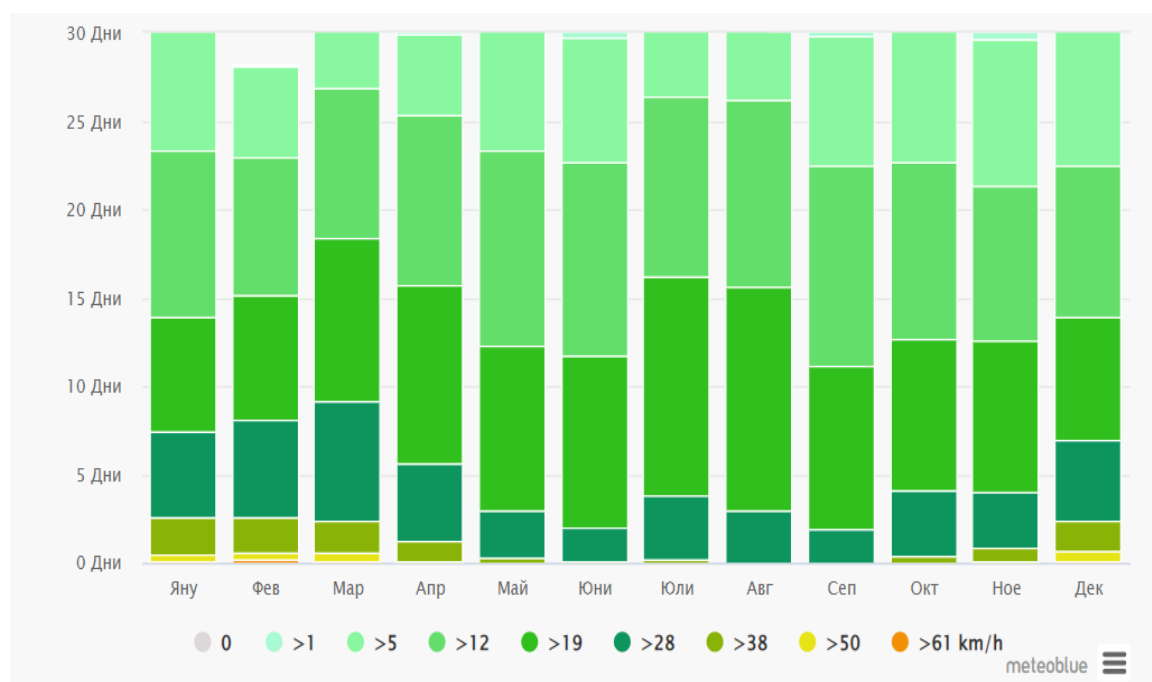
Диаграмата за "Максимална температура" за Момчилград показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности.

Количество на валежите:

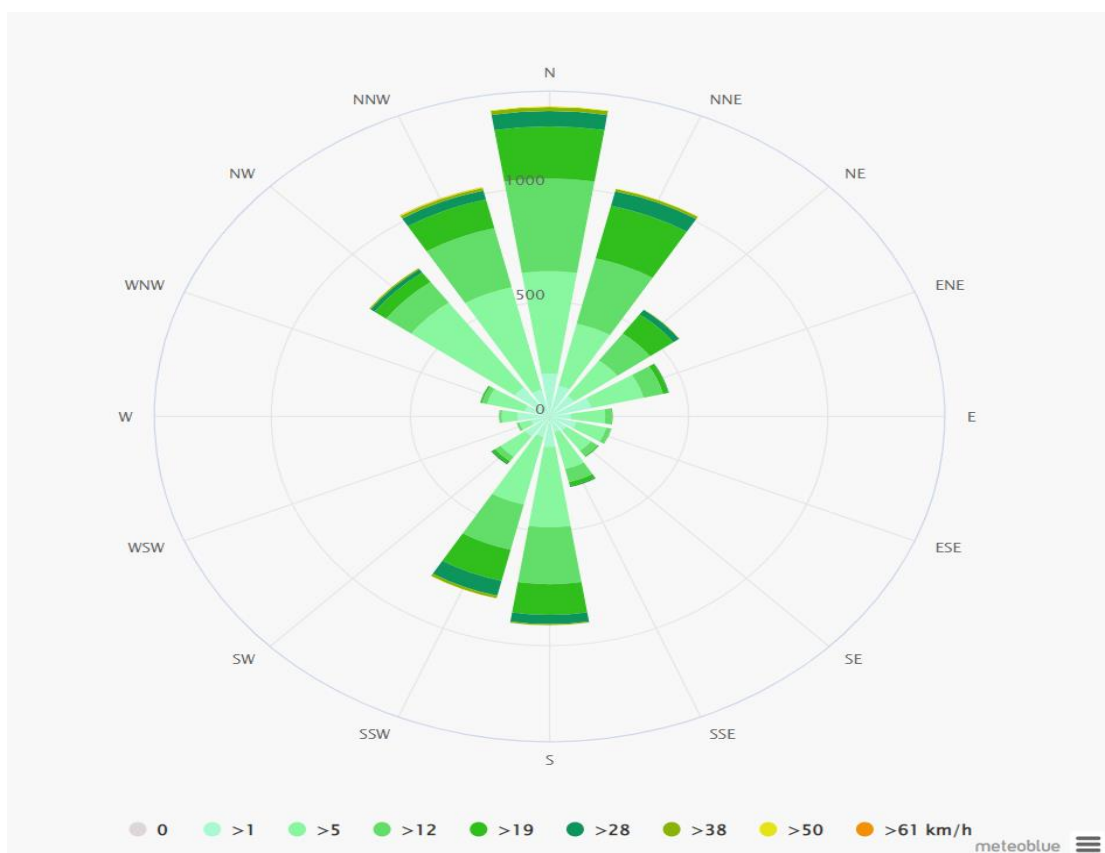
Диаграмата за валежи за Момчилград показва броя на дните от месеца, в които е достигнато определено количество валежи.

Скорост на вятъра:

Диаграмата за Момчилград показва дните в месеца, през които вятърът достига определена скорост.

Розата на вятъра за Момчилград показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Пример ЮЗ: Вятърът духа от югозапад (ЮЗ) към североизток (СИ).

Гори

Горският фонд обхваща 178 994 дка., около 50% от територията на общината. Основно са представени дъб, бук, габър. Това определя слабият принос на съответните икономически дейности към развитието на общината. 62% от горите са с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, останалите 37,9% - защитни и рекреационни гори.

Релеф

Община Момчилград е разположена в Източни Родопи и по-конкретно е разположена по рида Стърмни рид и долината на река Върбица. От гледна точка на земетресения можем да кажем че районът попада в зона на VII степен по скалата на Медведев-Шпонхойер-Карник.

Ерозия

Община Момчилград попада изцяло в Южнобългарската почвена зона. Голям проблем е почвената ерозия. Регистрирани са 4 бр. свлачища на територията на общината: Карамфил, Седефче, Горско Дюлево и Садовица.

2. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда.

Броят на населението на община Момчилград към 31.12.2021 е 16 635 по данни на НСИ.

Град Момчилград – Общински център и кметствата в Община Момчилград: кметство Ауста, кметство Багрянка, кметство Врело, кметство Върхари, кметство Груево, кметство Желепско, кметство Загорско, кметство Звездел, кметство Карамфил, кметство Конче, кметство Лале, кметство Нановица, кметство Неофит Бозвелиево, кметство Пазарци, кметство Пиявец, кметство Постник, кметство Прогрес, кметство Птичар, кметство Равен, кметство Седефче, кметство Седлари, кметство Синделци, кметство Соколино, кметство Чайка и кметство Чуково.

Най-многобройно селище е общинския град Момчилград с население 8 148 души, след което са с. Груево-774 д, с. Звездел-515 души и с. Соколино 512 д. Села, чието население е между 100 и 200 души са 10 на брой, между 200 и 300 души са 11 на брой, а между 300 и 400 са 6 на брой. Съществуват 13 села, които са с население под 100 души и три села, които са обезлюдени (Манчево, Сярци и Юнаци).

В ОУПО Момчилград са предвидени мерки и устройствена концепция, която да предложи конкурентна среда за икономическо развитие, за подобряване на условията за живот на населението, опазване на природата и селищната среда.

В Проект на ОУП се предлагат редица мерки и решения за повишаване условията на живот, създаване на условия за развитие на икономиката и туризма, изграждане на съвременна инфраструктура, бизнес среда, високо качество на жизнена и околна среда.

Образование

Община Момчилград разполага с достатъчна мрежа от учебни заведения, с оптимална за досегашните потребности структура за общо образование и професионална подготовка. Основен проблем, стоящ пред образованието, е демографският фактор – намаляване броя на децата в училищна възраст; той е дефиниран и в Националната програма за развитие на училищното образование;

При анализиране на ситуацията по отношение на предоставяне на образователни услуги в община Момчилград в ОУП и респективно в ЕО са направени съответните изводи и са предложени мерки за решаване на проблемите и подобряване качеството на образованието в общината

Здравеопазване

Състоянието на общественото здраве в общината интегрира здравната проблематика на населението като цяло е в зависимост на: начин на живот; здравна култура; ниво на здравеопазване; спектъра на клиничните пътеки

Част от негативните процеси в здравеопазването в община Момчилград са свързани до известна степен и с недостатъците в дейността на здравната система.

В ОУП община Момчилград и респективно в ЕО е направен анализ и оценка на ситуацията по отношение на състоянието на общественото здраве и здравната проблематика на населението като цяло в община Момчилград. Направени са съответните изводи и са предложени мерки за решаване на проблемите и подобряване качеството на здравеопазването в общината.

Културно наследство

В община Момчилград са идентифицирани 40 археологически и исторически обекти, обявени за недвижими културни ценности, разгледани по населени места в анализа на ОУП на община Момчилград.

Цел на Проекта на ОУП на Община Момчилград е опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в значим ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет. Да се превърне във водеща туристическа и културна дестинация на Източни Родопи.

Задачата на раздела за недвижимото културно наследство в рамките на проекта на Общия устройствен план на Община Момчилград е да създаде предпоставки и устройствена основа за опазването, ревалоризирането и социализирането на недвижимото културно наследство..

Като обобщен резултат от обхванатата проблематика са предложени **общински политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на община Момчилград.**

В ОУП на община Момчилград и респективно в ЕО след направеното подробно проучване на съществуващите обекти на КИИ са направени съответните предложения, свързани с мерки за опазването им и максималното им използване за развитие на туризма в общината ,

Социално икономическо и пространствено развитие

Селско стопанство

В община Момчилград са заети с животновъдство 78,45% от домакинствата, развиващи селскостопанска дейност. Над 50% от селскостопанския фонд на общината е представен от пасища и мери, докато обработваемата земя на територията на община Момчилград представлява близо 40%. Площта на горския фонд надвишава площта на селскостопанския, като едва 1,2% от фонда е частна собственост. Земеделието в общината е основано на натуралното стопанство с моноотраслова структура и ниска ефективност.

Растениевъдството е представено главно от тютюнопроизводството, отглеждането в последните година на незначителни площи с пшеница и ечемик. За лични нужди се отглеждат боб, картофи и зеленчуци. Зеленчукопроизводството е възможна алтернатива за селища, разположени главно по течението на р. Върбица и Нановишката река. Изисква добри пазари и поливни съоръжения като има потенциал и за развитие на биологично производство на някои зеленчуци.

Горският фонд обхваща около 50% от територията на общината. Това определя слабият принос на съответните икономически дейности към развитието на общината. 62% от горите са с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, останалите 37,9% - защитни и рекреационни гори.

На територията на общината съществува система от 23 микроязовири и водоеми с обща площ. Изградените хидромелиоративни съоръжения в голямата си част са неизползвани и неподдържани.

В ОУП са предложени мерки за развитие на селското стопанство в т.ч. развитие на биоземеделие и производство на биопродукти от животински и растителен произход.

Промишленост

През последните години се отчита известен ръст на броя на предприятията, но общината продължава да се характеризира с малко на брой предприятия спрямо населението, които са с по-ниска производителност и конкурентоспособност на фона на средното за страната.

В секторен план, с водещо значение за икономиката на общината, са тютюнопроизводството и преработващата промишленост и по-конкретно хранително-вкусовата промишленост и текстилната и шивашката промишленост. На територията на общината има налични значителни залежи на минерални ресурси, които дават възможност за развитие на добивната промишленост. В общината ще се добиват полиметални руди със сребърно и златно съдържание в рудник на „ГОРУБСО“.

Собствеността на предприятията е изцяло частна. Собствеността на земята в Общината е държавна, общинска, религиозна и дори чуждестранна собственост.

За да се подобрят показателите във всички отрасли по отношение на ефективността – заетостта, добива и печалбите са необходими инвестиции за нови технологии, за подобряване на условията на работа, по добра политика на държавата и общината с цел стимулиране на вложенията.

Важни за общината са залежите на перлити, които са база за развитие на бизнес и нови технологии, но и тук основния проблем е свързан със замърсяването на околната среда.

Жилищен фонд и жилищна зона

Функционална система “Обитаване” е с изключително важно значение при устройственото планиране на населените места, тъй като изисква значителни пространствени ресурси.

Предмет на по-подробно характеризиране са жилищата в община Момчилград е направена в ОУП. По населени места броят на необитаемите жилища варира в твърде широки граници и свободния жилищен фонд може да се използва по предназначение – или за постоянно обитаване, свързано с бъдещото развитие на туризма . В общината е налице значителен брой от тях.

Определянето с плана и изпълнението на устройствените и благоустройствени мероприятия, представляващи общинско задължение, са инструмент за стабилизиране на селищната мрежа и за осигуряване баланс в

развитието на отделните части на общинската територия. В този смисъл в проекта на ОУП се посочва и последователност (приоритетност) на изпълнението на описаните мероприятия в рамките на периода на действие на плана.

Електроснабдяване

Електрифицирани са всички населени места на територията на общината, като липсват такива с режим на тока. Важен проблем е уличното осветление и неговата енергийна ефективност. Част от него е била реконструирана и подменена по проекти, през периода 2009-2013г., но все още на места се нуждае подмяна на уличното осветление с LED. Това ще доведе до по-добра енергоефективност и ще намали разходите за улично осветление значително.

Газопреносна мрежа и топлоснабдяване

На територията на общината липсва газопреносна мрежа, както и централно топлоснабдяване. Обществените сгради и училища се отопляват чрез изградени локални отоплителни инсталации на течено гориво. Инсталациите са остарели, с висок експлоатационен разход и ниско ефективни. Газификация на обществените сгради в общината е възможна да се постигне, след изграждането на съвместен проект с общините Кърджали и Момчилград. Ефектите от такъв проект биха били големи. Ще се намали разхода за поддръжка на социално-здравните и обществени дейности, ще се подобри конкурентоспособността, ще се намалят вредните емисии от твърди и течни горива и др.

Комуникационни мрежи, далекосъобщение и пощи

Технологичен възел на далекосъобщенията се намира на територията на Община Момчилград, обслужващ общините Момчилград, Джебел и Кирково. През територията на общината преминава оптично-кабелно трасе, което създава възможност за осъществяване на високоскоростен трансфер на данни, осигурява се 100% покритие със сигнал на територията на общината.

Развитие на рекреационна и туристическа функция

Оценката на потенциала на туристическите ресурси на общината не дава основание да се очаква развитието на туризъм в мащаби, които да му определят като дестинация самостоятелно място на регионалния, националния и международния туристически пазар. Независимо от това възможностите за развитие не са малко и туризмът може да заеме достойно място в общинската икономика.

Благоприятни предпоставки и приоритети са условия за развитие на туризъм в общината като икономически сектор. Поставените изисквания пред ОУПО са взети предвид при изготвянето на Проект на ОУП на Община Момчилград .

Транспортно-комуникационна и инженерно-техническа инфраструктура, предвидена с ОУП. Зелена система

Пътна инфраструктура - През територията на община Момчилград преминава паневропейски транспортен коридор №9 Хелзинки – Виборг – Санкт Петербург – Псков – Москва – Калининград – Киев – Роздилна – Кишинев – Букурещ – Русе – Велико Търново – Стара Загора – Хасково – Момчилград – Дедеагач. След откриването на Гранично контролно – пропускателен пункт Маказа – Нимфея, между България и Гърция, нарасна значението на пътя. Разстоянието от общината до ГКПП Маказа е 42км, което дава възможност за износ на продукцията при сравнителни ниски транспортни разходи.

Основна роля в транспортната система на общината играе републикански път I-5, който осигурява връзка, както с близките общини Кърджали и Кирково, така и с ГКПП Маказа. Той е от основно значение за бъдещето развитие на община Момчилград.

Републикански път II-59, свързва община Момчилград с общините Крумовград и Ивайловград. Пътищата от третокласната пътна мрежа са в относително добро състояние.

Пътната мрежа в общината е добре развита. Липсват населени места без достъп до общинският център. , но по-голямата част от пътищата са в лошо състояние. Асфалтовата настилка е износена и пътищата се нуждаят от рехабилитация. Изпълнени са три проекта по Програма за развитие на селските райони 2007-2013г. – „Реконструкция и рехабилитация на съществуващите общински пътища в община Момчилград“ , „Подобряване достъпа на населението и предоставяне на услуги чрез изграждане на „Пътна връзка на гр. Момчилград с път I-5 Кърджали – Подкова от км 0+000 до км 1+205“ и „ Изграждане на пътна връзка на с.Птичар с път I-5 Кърджали -Подкова -кръстовище на км.364+500 по път I-5 „ . Реализирането на 3 те проекта постигат необходимите резултати за подобряване на пътната инфраструктура.

Железопътна инфраструктура

Като цяло железопътната мрежа в общината е на добро техническо ниво. Железопътния транспорт играе важна роля за общината.

Изводи и препоръки

- **Необходимо е да се обърне внимание на моментното състояние и перспективите за развитие на отрасли като туризъм и селско стопанство, които влияят или могат да влияят върху състоянието на околната среда.**

- **С цел справяне с проблеми като замърсяване на въздуха, справяне с шума и др., е необходимо като част от своята транспортна политика, Община Момчилград да продължи да насърчава и поощрява по-голяма колоездаческа активност и да разработва мрежа от велоалеи, като част от Транспортно-комуникационния план на града. Също така:**

- Приоритетно развитие на масовия градски транспорт с основополагащо развитие на транспортната функция на метрополитена;**

- Повишаване достъпността и връзките между отделните устройствени зони;**

- Развитие на пешеходната инфраструктура;**

- Подобряване на условията на движението и паркирането.**

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ДИНАМИКАТА НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В

резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

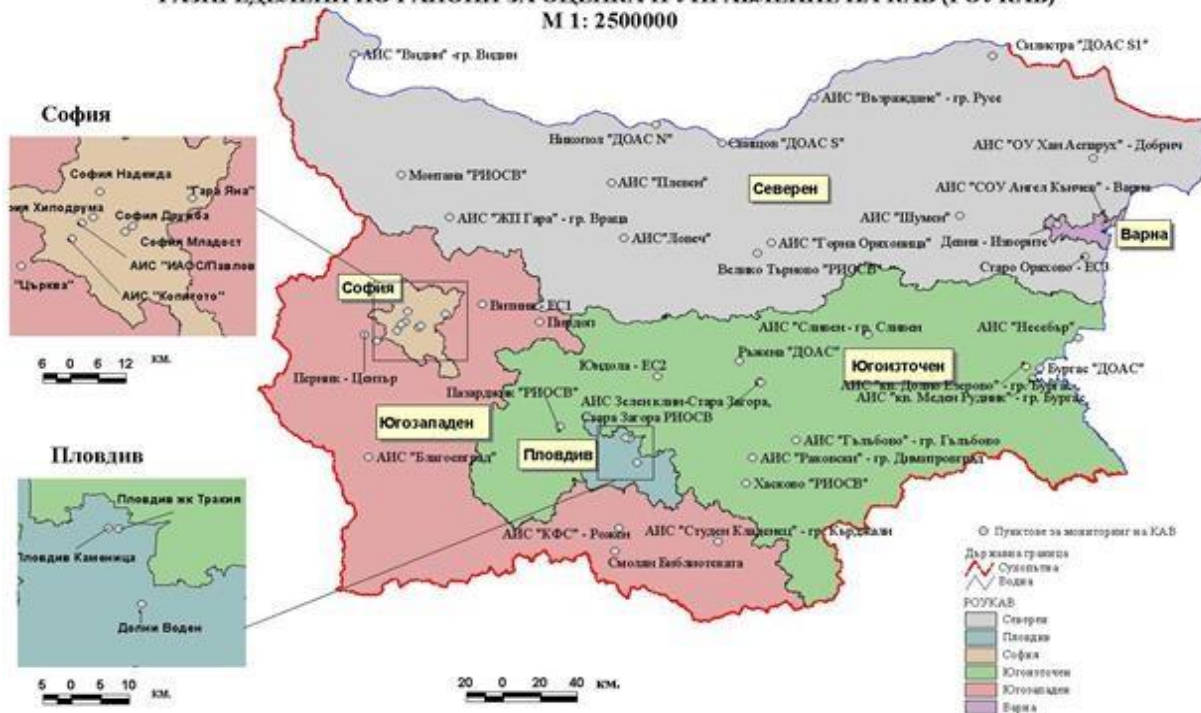
Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации -ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За цялата територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

**ПУНКТОВЕ ЗА МОНИТОРИНГ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (КАВ) НА БЪЛГАРИЯ,
РАЗПРЕДЕЛЕНИ ПО РАЙОНИ ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА КАВ (РОУКАВ)**

М 1: 2500000

Националната мрежа за мониторинг качеството на атмосферния въздух в района се състои от общо 14 стационарни пункта, в т.ч. 8 автоматични измервателни станции (АИС), 2 пункта с ръчно пробонабиране (РП) и последващ лабораторен анализ и 4 ДОАС системи (на принципа на диференциална оптична атомно абсорбционна спектрофотометрия). Пунктовете за мониторинг (ПМ) са разположени изцяло в градска среда, обхващащи основните областни и общински центрове в Северна България. Нивата на $ФПЧ_{10}$ се контролират във всички 14 пункта, докато $ФПЧ_{2.5}$ се наблюдава само в два от пунктовете.

Качество на атмосферния въздух

Община Момчилград не попада в районите, където за оценка на качеството на въздуха се изискват измервания на нивата на атмосферните замърсители (чл.8.(1), Наредба №7). По данни на ИАОС/ МОСВ общината и гр. Момчилград са оценени (по т.4 от чл.30 (1), Наредба №7) като район, в който нивата на атмосферните замърсители са под долен оценъчен праг (ДОП).

Постоянни източници на емисии

Основните източници на емисии на територията на община Момчилград са: Фабрика "Перлит" АД- преработка на перлит към "Ес енд Би Индастриъл

Минералс”АД и асфалтова база на “Пътстройинженеринг”АД “Джебел”, където през последните три години се наблюдава постоянна тенденция на превишаване на ПДК на прах и серен диоксид. За съответните превишения същите са санкционирани. Във фабриката за перлит е извършван ремонт на пречиствателните съоръжения.

Останалите обекти на територията на общината са малки емисионни източници.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. Извършени са проверки и дадени предписания на обектите, използващи озоноразрушаващи вещества в своята дейност в изпълнение изискванията на ПМС №254 и Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой.

В таблицата са представени данни от провежданата инвентаризация на емисии на вредни вещества от промишлеността, в атмосферата на община Момчилград в периода 2004-2006г.).

Емисии на вредни вещества в атмосферата от индустриални горивни и производствени процеси в тонове на година

Година	Серни оксиди	Азотни оксиди	Неметанови летливи органични съединения	Метан	Въглероден оксид	Въглероден диоксид	Двуазотен оксид	Амоняк
2004	71,70	15,98	19,84	36,56	1,48	8338,25	1,10	5,13
2005	116,0	19,1	14,1	7,2	1,9	8963,2	0,3	4,7
2006	79,7	12,3	11,4	5,2	1,2	5743,6	0,1	0,0

Качеството на атмосферния въздух за община Момчилград се оценява като много добро. Съгласно националното законодателство не се изисква разработване на програма за подобряването на качество на въздуха.

Праховите частици се емитират в атмосферата директно (първични емисии) или се образуват от емитираните в атмосферата газове - прекурсори на фини прахови частици (вторични емисии).

Серният диоксид, азотните оксиди и амонякът са неорганични газообразни вещества, прекурсори на фините прахови частици.

В Европейския съюз няма специфични изисквания за тавани на емисиите на ФПЧ₁₀, като мерките в момента са фокусирани към контрол на прекурсорите на ФПЧ₁₀.

Таваните на емисиите на прекурсори на ФПЧ₁₀ (NO_x, SO_x и NH₃) за 2010 г., 2015 г. и 2020 г. са регламентирани с Директива 2001/81/ЕС и Гьотеборския протокол за ограничаване на годишните национални емисии, които страните трябва да изпълнят.

Допустимите тавани за България са еднакви и за трите периода.

Фини прахови частици /ФПЧ10/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Момчилград са транспортът, промишлеността, енергетиката и битовото отопление.

Норми:

- средноденоношната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - 50 µg/m³ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година)- допустимо отклонение - 50% от СДН;

- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - 40 µg/m³- допустимо отклонение – 20% от СГН.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденоношни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;

- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е.

характеристики на разпространение на замърсителите);

- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.).

- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;

- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Според СЗО, излагането на наднормени концентрации на прахови частици за продължителен период може да причини или да влоши сърдечно-съдови и белодробни заболявания, сърдечни пристъпи и аритмии. Оценка от 2013г. на Международната агенция за изследване на рака на СЗО (IARC) заключава, че замърсяването на въздуха на открито е канцерогенно за хората, като замърсяването на въздуха с прахови частици е най-тясно свързан с повишена честота на рак, особено рак на белия дроб. Това е в допълнение към ролята, която замърсяването на въздуха играе за развитието на сърдечни и респираторни заболявания, включително остри респираторни инфекции и хронични обструктивни белодробни заболявания.

Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Въглероден оксид /CO/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители. Най - голям източник на СО е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл. бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

Сероводород (H₂S).

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността. Негативните здравни последствия за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

Източници на емисии вредни вещества във въздуха:

• Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

• Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни окиси, въглероден оксид, серни окиси,

оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- *Неорганизирани източници*

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан.

За вредни вещества в атмосферния въздух, които и към момента не представляват проблем за КАВ на територията на община Момчилград, не се очаква увеличаване на съдържанието им.

Съгласно действащата нормативна уредба, качеството на атмосферния въздух (КАВ) е незадоволително, дори когато превишение на нормата е факт за един единствен замърсител или за една точка или твърде малка област от територията на общината. В тази връзка е необходимо да бъдат предприети подходящи мерки, в следствие от които съответните норми за КАВ, за всички замърсители, да бъдат спазени.

Препоръки

- **Да продължи осъществяваният от Общината контрол, мониторинг на напредъка и периодичен отчет за изпълнението на програмните документи по управление на качеството на атмосферния въздух на община Момчилград;**

- **Бъдещите мерки за управление на КАВ да се насочат към намаляване на емисиите на фини прахови частици от всички потенциални източници. Мерките трябва да бъдат такива, че да осигурят спазването на приетите норми за средногодишната и средноденонощната концентрация на ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2.5};**

- **Вземайки предвид, че основната причина за наднормени стойности на средноденонощните концентрации на ФПЧ₁₀ и средногодишните концентрации на ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2.5} в атмосферния въздух е битовото горене през отоплителния сезон, то основните препоръки за подобряване КАВ са:**

- **повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради;**

- подмяна на горивната база за отопление в битовия сектор с ниско емисионни горива/природен газ или преминаване, където е възможно, към централно топлоснабдяване;

- преминаване към високоефективни системи за отопление (климатици, термопомпи и др.).

- Вторият по значимост сектор, който има основен принос към общата емисия на замърсителите в атмосферния въздух е транспортът. Основните препоръки към намаляване приноса на този сектор към общото замърсяване на атмосферния въздух са:

- засилване контрола и ограничаване движението на МПС с неизправни „катализатори“;

- въвеждане на финансови механизми, стимулиращи употребата на автомобили, изгарящи нискоемисионно гориво (втечен газ, природен газ);

- увеличаване дела на електрическите и на хибридните автомобили за сметка на автомобили, задвижвани единствено чрез двигател с вътрешно горене; - повишаване привлекателността на градския транспорт.

- Препоръките, които имат отношение към ограничаване замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ_{10} , $\text{ФПЧ}_{2.5}$ до голяма степен се отнасят и за останалите замърсители, за които няма установено наднормено замърсяване на атмосферния въздух.

2. Води

Състояние на повърхностните води в общината

Оценка на състоянието на повърхностните води в общината са направени съобразно данните за периода 2005-2007 г. от физикохимичният мониторинг на водите на р. Върбица¹. През 2006 г. не са регистрирани отклонения по изследваните показатели. Анализа на данните показва трайна тенденция за добро качество на водите. Констатирант се еднократни отклонения за Феноли и Общ Фосфор. В

¹ Източник: ИАОС

сравнение с 2005 г. се отчита подобрене на емисионното състояние на водите² (прил. 2).

През 2007 г. в контролирания участък р. Върбица преди яз. “Ст. Кладенец” не са регистрирани превишения на нормативните изисквания за съответната категория води. (прил.1).

През 2007 г. хидробиологичният мониторинг в пунктовете р. Върбица не показва съществени различия от състоянието през 2006 г.³ Река Върбица и притоците ѝ са определени като пресъхващ тип реки със силно изразено лятно маловодие. При тях се приема, че състоянието им може да се определи като добро (БИ 3). Изключение прави горното течение на р. Върбица, което е силно повлияно от рудодобива и водите са в лошо състояние (прил. 2). Река Върбица в горното си течение е екологически поразен участък, което се дължи на изпусканите руднични и хвостови води от Флотационна фабрика в с. Ерма река (БИ 1).

Съществен проблем представлява изземването на инертни материали. В резултат на тези дейности реките, протичащи през територията на общината, р. Върбица и притоците ѝ, са силно изменени от естественото им състояние. Това повишава риска от наводнения, ерозия/обезлесяване и процеса на опустиняване в поречието на р. Върбица.

Основни замърсители на водите на територията на Община Момчилград

Поради липсата на мониторингови станции и количествени данни от тях за състоянието на повърхностните и подземните води в общината, не може да се направят еднозначни изводи за замърсители на водите на територията на общината. Въпреки това, заустването на отпадъчните битови води от населените места, неизградеността на канализационната система и нерегламентираните сметища, силно допринасят за влошаване на качествените характеристики на повърхностните и подземните води на територията на общината.

Основен замърсител на повърхностните водни обекти са недоизградените канализационни системи на населените места и заустването на непечистените битово-фекални води в реките. Веднъж годишно се вземат и анализират проби от заустванията на всички колектори.

² Източник: ИАОС

³ Източник: ИАОС

Основен водоприемник на отпадъчните води от промишлеността и питейно-битовото водоснабдяване на гр. Момчилград е река Върбица. Битовите отпадъчни води вече се заустват след пречистване в Градската пречиствателна станция за отпадъчни води през 2015 г. В р.Върбица се заустват условно чисти води отговарящи на нормативните изисквания.

Все още нерешен остава проблемът с нефективното пречистване на рудничните води от трите закрити рудника на “ГОРУБСО-АД-Кърджали”- “Звездел”, “Галенит” и “Пчелояд”.

Водоснабдителна мрежа за питейно-битови водоснабдяване и канализационната мрежа за отпадъчни води и ПСОВ.

Водоснабдяването на населението се извършва от „Водоснабдяване и канализация“ ООД – Кърджали за 33 от общо 49 селища в общината, като повечето от останалите имат изградени собствени водопроводни мрежи, към които има действащи водовземни съоръжения.

През лятото някои от водоснабдителните групи не могат да покрият нарастналите нужди от вода /главно за стопански цели/ и се налага въвеждане на режим на водоподаване. Не може да се разчита и на “Напоителни системи”, които почти не осъществяват предмета си на дейност за осигуряване на вода за поливни цели.

Друг проблем за нарушаване на редовността на водоподаването са високите вълни и защитата и повишаването на устойчивостта на съоръжения на “В и К” ООД Кърджали от поражения от наводнения от реките. Част от водовземните съоръжения са изградени в терасите на реките и са силно зависими от състоянието на коритата им, бреговете им и нивото на водите. Основна заплаха за всички В и К съоръжения, земи, пътища и други инженерни съоръжения са разрушените диги на коригираните реки, които няма кой да поддържа, а дружеството не може да влага средства за поддръжка и ремонт на съоръжения, които не са вписани в активите му. Вследствие на обилните снеговалежи и поройни дъждове, се появяват и нови аварийни ситуации. Довеждащи водопроводи се разкъсват, вследствие на свлачищни процеси или на силните водни течения на придошлите реки.

Водоизточници:

Повърхностни води

Основната река, която преминава през територията на общината е р. Върбица, която заедно с нейните протоци са определени от пресъхващ тип и със силно изразено маловодие през лятото. Качеството и състоянието на водата в нея се наблюдават чрез пункт на РИОСВ – Хасково, разположен при с. Върли дол. Данните от него показват добро химично, биологично и физико-химично състояние.

Риск от замърсяване на р. Върбица представлява хвостохранилище „Ерма река“, което при екстремни природни условия замърсява епизодично водите на реката. Това се получава най-често при по-обилни валежи, при които част от хвостовия пясък се отмива и преминава в реката. Тези аварийни ситуации правят водата в голяма част от населените места в Момчилград негодна за пиене.

Река Големица е другото водно тяло, което преминава през общината. Тя също е определена като река от пресъхващ тип, но нейното екологично и биологично състояние са добри.

Състояние на повърхностните водните тела в община Момчилград, 2019 г.

Код	Водно тяло	Биологични елементи /състояние/	Физико-химични елементи	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние
BG3AR400R074	Река Върбица и притоците от гр. Златоград до устие	Добро	Добро	Добро	Добро
BG3AR300R012	Река Буюкдере (Големица) до вливането в яз. Студен кладене	Добро	Неизвестно	Добро	Неизвестно

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ –

Хасково

Водните ресурси в обособената територия на „ВиК“ ООД Кърджали се формират от подземни и повърхностни водоизточници, които се захранват от валежите. *Обособената територия на „ВиК“ ООД Кърджали включва част от водосборите на р.Арда, р.Върбица, р.Крумовица, р.Боровица, р.Харманлийска, р.Бяла река и др. и техните притоци, които се явяват основни водни артерии в границите на тази територия .*

Река Боровица – На р.Боровица е изграден яз.,„Боровица”, който се водоснабдява част от населението на Община Момчилград. Водите за водоснабдяване се пречистват в ПСПВ „Енчец”.

Река Върбица - попада на 50% на територията на Община Кирково, 20% - на Община Момчилград, 25% - на Община Джебел и 5% - на територията на Община Крумовград.

Река Косма дере е водно тяло с код BG3AR300R013. То попада на 100% на територията на Община Момчилград.

Река Буюкдере (Големица) - попада на 100% на територията на Община Момчилград.

Яз.”Студен кладенец” попада на 70% на територията на Община Кърджали, 10% - на Община Момчилград и 5% - на Община Крумовград.

В обособената територия на «ВиК»ООД-Кърджали има извличане на повърхностни води за питейно-битово водоснабдяване. Повърхностните води от яз.«Боровица» се използват за питейно-битово водоснабдяване на гр.Кърджали, гр.Момчилград и 47 населени места в общините Кърджали, Момчилград и Черноочене. Повърхностните води от р.Косма дере се използват за водоснабдяване на с.Равен, Община Момчилград само два месеца в годината.

Подземните води са карстови, пукнатинни и порови в алувиалните речни тераси. Подземните водни тела се използват за водоснабдяване на част от населени места от общината. Качеството на подземните води е в съответствие с изискванията на Наредба № 9 от 16.03.2001, която транспонира Директивата на ЕС за качеството на водите, предназначени за консумация от човека (98/83/ЕС). За качеството на водата, предназначена за питейно-битово водоснабдяване се извършва мониторинг съгласно Наредба № 9/16.03.2001г. от Басейнова дирекция Източнобеломорски район – гр. Пловдив и от Регионална здравна инспекция в град Кърджали. Според извършвания мониторинг водата, доставена на потребителите, е с добро качество и е изцяло подходяща за питейни нужди. Няма регистрирани инфекции или болести, причинени от питейна вода. Към момента наличният капацитет на подземните водоизточници е достатъчен за покриване на питейно-битовите и други нужди на всички обслужвани населени места.

Санитарно-охранителните зони/ СОЗ не са учредени в съответствие с Наредба № 3/16.10.2000, но в момента са в добро състояние. Към настоящия момент тече процедура за учредяване на СОЗ около два броя шахтови кладенци на ВС “Горна кула-Звездел”. Всички водоизточници, които са в експлоатация разполагат или са разполагали в миналото с разрешителни за водовземане. Някои от тях са с изтекъл срок и се нуждаят от подновяване. За водоснабдяване на населението с питейна вода „ВиК“ ООД Кърджали използва 29 бр. водовземни съоръжения, изградени на територията на община Момчилград:

Съществуващата водопроводна мрежа е с тръби от различен вид и диаметър (етернитови, стоманени, чугунени, полиетиленови и др.).

През 2015 г. е завършен проект „Реконструкция, модернизация и доизграждане на ВиК мрежата и изграждане на ГПСОВ, град Момчилград“.

Изпълнени са :

- Рехабилитирана водопроводна мрежа – 10 км
- Новоизградена канализационна мрежа – 5 км
- Рехабилитация на канализационна мрежа - 15 км
- Изградена ГПСОВ Момчилград.

Като резултатите от реализацията на проекта се постига подобряване и опазване на водните ресурси на агломерация Момчилград чрез осигуряване на пречистване на максималното количество отпадъчни води, отговарящо на европейските изисквания и стандарти; Подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда чрез предотвратяване замърсяването с битови отпадъчни води на р. Върбица и респективно язовир Студен кладенец, в който реката се влива; Подобряване състоянието и развитие на екологичната инфраструктура в агломерация Момчилград чрез рехабилитация и доизграждане на канализационната мрежа и реализация на ПСОВ.

Извършвана е реконструкция на водопроводната мрежа за намаляване инфилтрацията и хидравличното натоварване на въведената в експлоатация пречиствателната станция за отпадъчни води; Реализиран е водния цикъл и е въведена в експлоатация ПСОВ на гр. Момчилград. Заменена е голяма част на

етернитовите (азбестоциментови) тръби, амортизирани, ненадеждни и морално остарели, водещи до чести аварии и до значителни загуби на питейна вода, както и на влошаване на нейните качества.

Чрез язовир „Боровица“ се извършва водоснабдяването на Момчилград.

Канализационна мрежа има изградена в общинския център гр. Момчилград, с. Груево и с. Прогрес. Системата в гр. Момчилград е от бетонови тръби, смесен тип – провежда битови и промишлени отпадъчни води. В селищата – с. Равен, с. Нановица и с. Звездел е частично изградена канализационната система. Към обществените сгради в селата съществуват локални септични ями, което води до нарушение на почвените характеристики и опасност от замърсяване на местните водоизточници. Изградени пречиствателни станции за отпадъчни води /ПСОВ/ на територията на общината са в гр. Момчилград и в с. Прогрес.

На 10.07.2015г. е открита съвременната ГПСОВ за отпадъчни води от гр. Момчилград. Всички новоизпълнени водопроводи са изградени от полиетиленови тръби.

В ОУП община Момчилград и респективно в ЕО е направен анализ и оценка на ситуацията по отношение на състоянието на ВиК инфраструктурата в Община Момчилград, анализ и оценка на проблемите, свързани с осигуряване на достатъчно количество вода с добри качества за нуждите на населението и промишлеността на общината, осигуряване на съвременни съоръжения за пречистване на отпадъчните води. В ОУП и ЕО са направени съответните изводи и са предложени мерки за решаване на проблемите .

Изводи

Постигането на целите за опазване на околната среда по отношение на водните тела трябва да се осъществи чрез:

- а) предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;**
- б) опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;**
- в) опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;**

г) предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

Мерките, за които е оценено, че е необходимо по-дълго време за изпълнение и следователно по-дълго време постигане очакван ефект върху състоянието на водните тела са следните:

- Изграждане на ПСОВ за населени места между 2000 и 10000 е.ж. ;
- Изграждане на пречиствателна станция или друг вид пречистване за индустриални отпадъчни води.

Препоръки:

- Да се предприемат мерки за намаляване на замърсяването на повърхностните и подземните води, там където все още не е постигнато задоволително качество на водите;
- Всички отпадъчни води да бъдат предварително пречистени в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията;
- Да не се допуска лошо стопанисване на хидротехническите и хидромелиоративни съоръжения;
- В много от населените места на общината трябва да се извърши реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи с прилагане на съвременни средства за третиране на отпадъчните води с цел подобряване на качеството на повърхностните и подземните води;
- Оптимизиране на водоснабдителната мрежа;
- Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки при риск от наводнения;
- Да се проучи възможността за ползване на дъждовната вода като ресурс.

3. Отпадъци

Отпадъците замърсяват околната среда, ограничават използваемостта на земята, създават санитарно-хигиенни проблеми и са своеобразен дразнител на естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси те се превръщат в

многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна те са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторна употреба води до съхранение на природните ресурси. Намаляване или ограничаване на замърсяването и оползотворяване могат да се осъществят с помощта на нови технологии, в подходяща икономическа среда. Предвид на това, решаването на проблемите изисква интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база.

Съгласно Закона за управление на отпадъците /ЗУО/, настоящата програма за управление на дейностите по отпадъците разглежда посочените в чл.2, ал.1 от ЗУО отпадъци, а именно:

- Битови отпадъци (БО);
- Производствени отпадъци (ПО);
- Строителни отпадъци (СО);
- Опасни отпадъци (ОО).

Данни за отпадъците

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от много голяма важност за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране. Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага приемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Битови отпадъци (БО)

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкия живот. Битови отпадъци са отпадъците,

които се получават в резултат на жизнената дейност на хората по домовете, в административни, социални и обществени сгради. Към тях се приравняват и отпадъци от търговски обекти и съпътстващи производството занаятчийски дейности, обекти за отдых и забавления, когато нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите.

Количеството на генерираните битови отпадъци е променлива величина – функция от броя на населението, годишния сезон, мястото, начина на живот, стандарта на населението и други.

Количествата на битовите отпадъци, генерирани на територията на Община Момчилград през последните години, са показани в следната таблица:

Година	Количества депониран отпадък, тон
2013	4 632,96
2014	3826,64
2015	2336
2016	2156,40
2017	2576,80
2018	3111,82

Количества депониран отпадък по години

Морфологичен състав на битовите отпадъци

Определянето на различните съставки на отпадъците в количествено съотношение е необходимо за планиране на системата за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците. Морфологичният състав показва съдържанието на отделните компоненти на отпадъците по отношение на техния вид, изразени в проценти от общото тегло, обема или други мерни единици (кг/жител/ден, кг/жител/год. и др.).

При провеждане на морфологичния анализ се определят следните фракции:

- хранителни;
- хартия и картон;

-пластмаса;
-текстил;
-гума;
-кожа;
-градински;
-дървесни;
-стъкло;
-метали;
-инертни;
-опасни;
-други-неопределими.

Морфологичен състав на ТБО за 2018 г.

	Година на морфологичен анализ		2018
1	Хранителни отпадъци		13,49
2	Хартия		0,99
3	Картон		0,95
4	Пластмаса		4,18
5	Текстил		1,86
6	Гума		0,72
7	Кожа		0,77
8	Градински отпадъци		22,77
	Дървесни отпадъци		1,21

9			
0	Стъкло		2,68
1	Метали		3,42
2	Сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани		7,14
3	Опасни домакински отпадъци		0,53
4	Други		39
	Контролна сума		100

Производствени отпадъци

Производствени отпадъци са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица. Това са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. За тяхното отстраняване обикновено се грижат самите предприятия.

Изискванията за управление на производствените отпадъци са регламентирани в Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999г./.

Местната промишленост на територията на Община Момчилград, която почти изцяло е лека, е свързана с образуването на характерни за отрасъла производствени отпадъци, които са предимно неопасни - от шивашкото производство и дървопреработката.

Неопасните отпадъци и тези с характер на битови отпадъци от производствените предприятия се депонират на Регионално депо за отпадъци в гр.Кърджали.

Основните проблеми при третиране на производствените отпадъци са свързани с:

- липсата на съоръжения за третиране на някои видове отпадъци – напр. рециклиране на текстилни отпадъци, което води до смесването им с битовите отпадъци и невъзможност за отчитане на количествата им;
- непълното организиране на разделно събиране и оттам невъзможността за рециклиране и оползотворяване и отчитане на количествата;
- депониране на голяма част от производствените отпадъци в депа за неопасни отпадъци, което води до бързото изчерпване на капацитета на тези депа;

Строителни отпадъци

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 277/05.12.2012г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО;

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък,

керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влягане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл.417, т.2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно и конкретни данни за количествата и състава им. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към община за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Строителните отпадъци от община Момчилград се извозват и депонират на депо за отпадъци в гр.Кърджали.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Въпреки наличието на определени места за извозване и депониране, често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на планове за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Опасни отпадъци

Опасни отпадъци са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци.

Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба №2/23.07.2014 г, се водят на отчет в РИОСВ-Хасково.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение № 2 към §1, т. 13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение № 1 към § 1, т. 11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват отделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Най- голям дял в общото количество имат отработени моторни и смазочни масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори /НУБА/, както и излезли от употреба флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Пестициди с изтекъл срок на годност се съхраняват в склад в землището на гр. Момчилград.

Специфични потоци отпадъци

- Отпадъци от опаковки;

През периода 2004-2011 год. общото потребление на опаковки в България се запазва относително постоянно. Потреблението на опаковки от жител в страната е почти четири пъти по-ниско от средните нива в ЕС. Съществуват значителни колебания в потреблението на отделните опаковъчни материали, като ясно изразена е тенденцията на намаляване на опаковките от стъкло и увеличаване на опаковките от хартия и картон.

В края на 2018 г. Община Момчилград сключи договор с БУЛЕКОПАК АД за изграждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на Община Момчилград. Създадената система включва поставянето на 31 жълти и 26 зелени контейнера за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на гр. Момчилград, по 3 бр. зелени и жълти контейнери в с. Груево, по 1 бр. жълт и зелен контейнер в с. Багрянка и по 2 бр. зелени и жълти контейнера в с. Соколино. Контейнерите за разделно събиране на отпадъци от опаковки са разположени на общо 31 площадки на територията на Община Момчилград.

Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), Отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), Отпадъци от излезли от употреба гуми (ИУГ), Отпадъци от масла, Отпадъци от ПХБ/ПХТ – към момента тези отпадъци се предават на частни пунктове, които имат издадени разрешителни от РИОСВ Хасково за дейности с този вид отпадъчни потоци. На територията на общината съществуват два такива пункта.

Утайки от ПСОВ:

На територията на община Момчилград има една функционираща градска пречиствателна станция за отпадъчните води на гр.Момчилград , която се намира в землището на с. Сушево. Пречиствателната станция е въведена в експлоатация през 2015 г. , като е предадена от общината за стопанисване на „ВиК“ ООД, гр.Кърджали. За утайките, които се генерират от ПСОВ е изготвен план за управление на утайките.Третирането на генерираните утайки от ПСОВ се извършва по най-екологосъобразен начин. Същите се използват основно за рекултивация на нарушени терени , а също и за разстилане на депото за ТБО в гр.Кърджали.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на МБАЛ „Д-р Сергей Ростовцев“ – гр. Момчилград. Към момента не функционира система за получаване на данни за болничните отпадъци в общината.

Система за събиране и извозване на отпадъците

Към момента на изготвяне на настоящата програма, дейностите по събиране и извозване на битовите отпадъци се извършват от Община Момчилград. В организираната система на територията на общината са включени всички райони и кметства. Отпадъците се събират смесено.

Сметосъбиране

Системата за събиране и транспортиране на битови отпадъци, използвани на територията на Община Момчилград е организирана с контейнери тип „Бобър” с вместимост 1,1 куб.м. или 1100 л – 431 бр., кофи тип Мева – 2304 бр. и 4 бр. четири кубикови контейнери и 177 бр. метални улични кошчета.

Съдовете за ТБО са с следното разпределение по населени места:

№ по ред	Населено място	Кофи тип „МЕВА”	Контейнер тип „Бобър”	Контейнер 4 м ³
1.	гр. Момчилград	884 бр.	245бр.	
2.	с. Ауста	30 бр.	6 бр.	
3.	с. Багрянка	22 бр.	7 бр.	
4.	с. Балабаново	50 бр.	10 бр.	
5.	с. Биволяне		7 бр.	
6.	с. Вряло		9 бр.	
7.	с. Върхари	100 бр.	4 бр.	
8.	с. Горско Дюлево		5 бр.	

9.	с. Груево	120 бр.	18 бр.	
10	с. Гургулица	3 бр.	3 бр.	
11	с. Девинци	34 бр.		
12	с. Желепско		16 бр.	
13	с. Загорско		12 бр.	
14	с. Звездел	110 бр.	5 бр.	
15	с. Каменец		3 бр.	
16	с. Карамфил	22 бр. /големи/ 50 бр. /малки/	3 бр.	
17	с. Конче	20 бр.	4 бр.	
18	с. Лале	25 бр.	6 бр.	
19	с. Нановица	140 бр.	10 бр.	
20	с. Неофит Бозвели	4 бр.	6 бр.	
21	с. Пазарци	41 бр.	3 бр.	
22	с. Пиявец		6 бр.	4 бр.
23	с. Плешинци		3 бр.	
24	с. Постник	79 бр.	1 бр.	
25	с. Прогрес	91 бр.	1 бр.	
26	с. Птичар	26 бр./двойни/ 23 бр. /малки/	4 бр.	
27	с. Равен	96 бр.	25 бр.	
28	с. Садовица		4 бр.	
29	с. Свобода		8 бр.	
30	с. Седефче	40 бр.	2 бр.	
31	с. Седлари	10 бр.	6 бр.	
32	с. Синделци	15 бр. /големи/ 65 бр. /малки/		

33	с. Соколино	126 бр.	4 бр.	
34	с. Чайка	30 бр.	3 бр.	
35	с. Чуково	48 бр.	4 бр.	
ОБЩО		1 420 бр.	186 бр.	4 бр.

Съдове ТБО по населени места

Изгорените или механично увредени съдове се подменят с налични оборотни контейнери.

Сметоизвозване

Събирането и извозването на БО на територията на община Момчилград се извършва общо от две коли: Ивеко и ДАФ.

Начин на транспортиране на отпадъка - по шосе и модел и марка на превозните средства

	Марка	Обем на коша /куб.м /
.	ИВЕКО	10
.	ДАФ	8

Сметоизвозването се извършва основно по системата на периодично събиране и извозване.

Честотата на сметосъбирането и сметоизвозването на територията на община Момчилград е различна съобразно спецификата на района, типа на улиците и натоварването им, вида на съдовете за смет, сезони и други фактори. Поради старите и силно амортизирани сметосъбиращи автомобили аварията са чест проблем. До отстраняването им няма възможност за резервна сметосъбираща техника, която да поеме маршрута на аварирания автомобил, което води до нарушения в честотата на сметосъбиране и препълване на контейнерите.

Прогноза:

Няма причина да се очаква, че генерирането на битови отпадъци в община Момчилград в следващите години ще се различава от общите за страната тенденции. Чрез въвеждане на системи за разделно събиране се очаква да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се увеличи процентът на рециклируемите. Очакванията са да се промени морфологичния състав на образуваните отпадъци в резултат на:

- масово използване в бита на пластмасови и комбинирани опаковки за еднократна употреба;
- вноса на домакинска техника, електроника, автомобили и автомобилни гуми . втора употреба;
- провежда на много разяснителни и обучителни мероприятия от страна на общинска администрация съвместно с фирми по оползотворяване по отношение осъзнаване на факта, че отпадъка събран разделно е много ценен ресурс.

Улично почистване

Метенето е основен метод за почистване на тротоарни и улични площи в населени места през пролетно-летния и есенния период. Когато метеорологичните условия позволяват, се извършва и през зимата. Метенето е система от дейности, с която се цели отстраняването на всякакъв вид битово замърсяване. Метенето се извършва ръчно. При необходимост метенето се извършва неколккратно. Уличното почистване включва и машинно миене на улици и площи за обществено ползване, и почистване на регулите. Тази дейност има особено важно значение за подобряване на санитарно-хигиенните условия и за задоволяване на естетичното чувство на гражданите.

Разделно събиране на отпадъците

Основната концепция на организацията за разделно събиране на отпадъци се състои в това, че всеки отделен продукт се превръща в отпадък, като се смеси в кофата за общо събиране на отпадъци. Разделно събраните хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки от тези отпадъци вече не са боклук, а търговски продукт – ценна суровина за промишлеността. Изхождайки от актуалната в момента законова рамка, се определя какъв/или какви именно компоненти от

състава на ТБО ще се събират от общия поток генерирани отпадъци. Ефективното разделяне на потока отпадъци е ключът към успешното осъществяване на всяка една програма за разделно събиране на отпадъци, включително отпадъци от опаковки.

Изборът и въвеждането на система за разделно събиране ще подпомогне икономиката чрез спестяване на ценни суровини, материали и ресурси и ще увеличи експлоатационния срок на депата за битови отпадъци.

Въвеждането на устойчива общинска колективна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, включваща контейнери за разделно събиране с последващо сортиране по видове материали в сепарираща инсталация, и обезпечена със специализирана техника за отпадъци и транспортно обслужваща техника е един процес, който е икономически приемлив и ще доведе до висока ефективност.

През месец октомври на различни места в Момчилград бяха поставени 3 контейнера за стари дрехи. В тях ще могат да бъдат изхвърлени стари дрехи, обувки и различен текстил. Вместимостта на всеки един от контейнерите е 1,8 куб. м., а съдържанието ще се изпразва от тях веднъж на две седмици. Старите текстилни отпадъци трябва да бъдат опаковани в торба, която да може да премине през плъзгащия се отвор на контейнера. Съдовете са метални и са конструирани така, че да не може да се вади тяхното съдържание.

Добре е дрехите да са изпрани и да бъдат поставени в торба. Контейнерите са поставени на възлови места, за да бъдат достъпни за гражданите - зад Автогарата, в района на МБАЛ "Д-р Сергей Ростовцев" и между улиците "Гюмюрджинска" и "Кочо Честименски". В контейнерите може да се оставят стари обувки, дрехи, чанти, колани и текстилни отпадъци. Целта на тази система е рационално управление на текстилните отпадъци, рециклиране, което да подsigури повторното им използване от социално слаби граждани, както и намаляне на вредното влияние на този вид отпадък върху околната среда.

Това е поредна инициатива на Община Момчилград за събиране на отпадъци в града. 24 подземни контейнери за смет, поставени на шест различни места, са предназначени за разделно събиране на пластмаса, стъкло и хартия.

Предварително третиране на отпадъци

Съгласно изискване на *Наредба № 6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци*, отпадъците, които се приемат на депа трябва да бъдат подложени на предварително третиране.

В съответствие с принципа "замърсителят плаща" отговорността за финансирането на предварителното третиране на отпадъците се поема от притежателя им или от лицето, което образува отпадъка. За смесените битови отпадъци отговорността за организирането и финансирането на предварителното третиране е на общинските администрации, тъй като лицата, които са образували битовите отпадъци (населението) заплащат за целта "такса битови отпадъци", която постъпва в общинските бюджети.

Отговорността за предварителното третиране на строителните и производствените отпадъци е на притежателите им. В съответствие с дефиницията по §1, т.25 *Наредба № 6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци*, за да бъде определена една операция с отпадъци като "предварително третиране", тя трябва да отговаря на определени критерии:

- да е физичен, термичен, химичен или биологичен процес, включително сортирането;
- да променя характеристиките на отпадъците с цел:
 - да се намали обема им;
 - да се намалят опасните им свойства;
 - да се улесни по-нататъшното им третиране;
 - да се повиши оползотворяемостта им.

Министърът на околната среда и водите е утвърдил със заповед Ръководство за предварително третиране преди депониране на отпадъци, в което са описани методите, които се използват за предварително третиране на отпадъците и степента, до която отпадъците трябва да бъдат предварително третирани. Съгласно Ръководството за предварително третиране преди депониране на отпадъци в България:

„сортирането на отпадъци чрез инсталация за сепариране се счита за предварително третиране, ако осигурява:

1. Отделяне на необходимите количества оползотворими компоненти, така че да се изпълнят количествените цели за оползотворяване на масово разпространени отпадъци (т.е. изпълняват се изискванията за намаляване на обема на депонираните отпадъци, повишаване на оползотворимостта на добитите материали и улесняване на по-нататъшното третиране на отпадъците), или

2. Отделяне на опасните отпадъци от общия отпадъчен поток (т.е. изпълнение на изискването за намаляване на опасните свойства на отпадъците).”

В съответствие с Приложение № 1 на Наредбата за третиране на биоотпадъците, смесените битови отпадъци не са допустими за производство на компост и продуктът от инсталациите за механично-биологично третиране /МБТ/ се счита за стабилизирана органична фракция. С наредбата са въведени изисквания към производството на стабилизираната органична фракция от процеса на МБТ, периодичен контрол на стабилизираната органична фракция посредством аналитични изпитвания, изисквания за качество на стабилизираната органична фракция от МБТ, а така също са въведени и стойности за максималното количество стабилизирана органична фракция от МБТ, което може да се използва за рекултивация на депа и минни разкривки, както и за ландшафтни дейности при строителството на пътища.

На този етап в Община Момчилград не се извършва същинско предварително третиране на битовите отпадъци преди тяхното крайно обезвреждане /депониране/. Няма изградени площадки за разделно събиране, сортиране, съхранение или опаковане на битови отпадъци.

Оползотворяване и обезвреждане на отпадъците

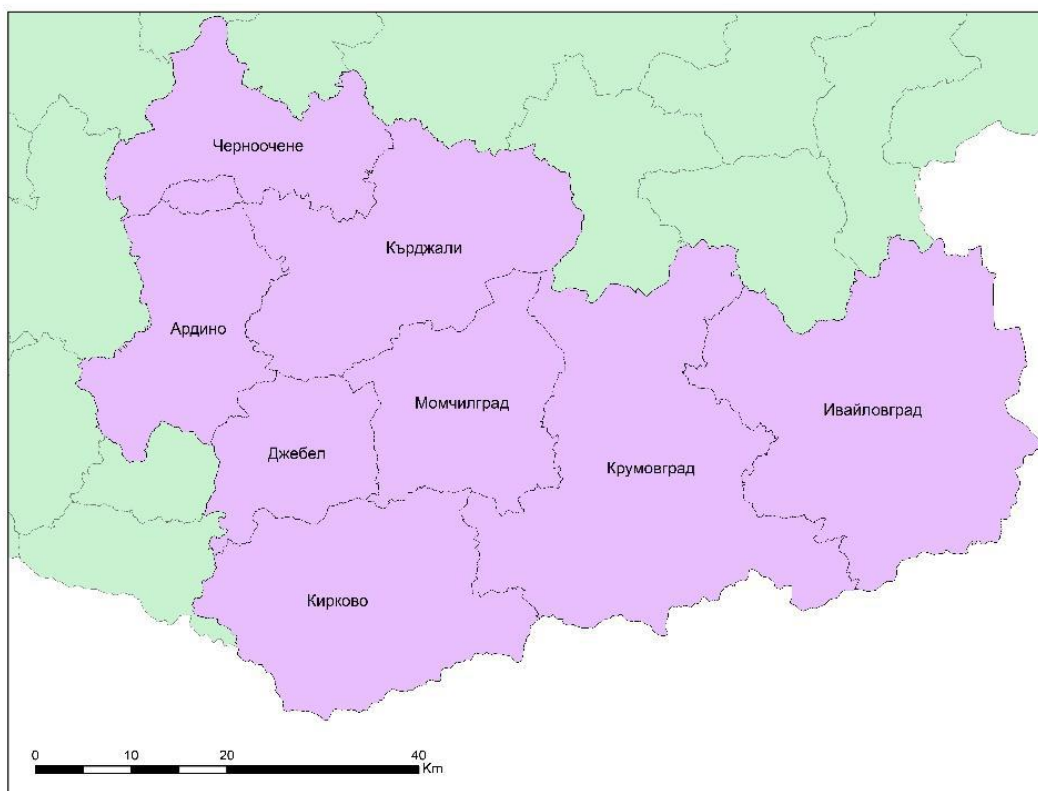
Битови отпадъци

Единственият прилаган за сега метод за обезвреждане на битовите отпадъци в Община Момчилград е депонирането.

През 2002 г. всички общини от област Кърджали и община Ивайловград (обл.Хасковска) създадоха сдружение с нестопанска цел “За чисти Родопи”, което се явява бенефициент по проекта изграждане на Регионален център за управление на отпадъците - Кърджали. Проектът е разделен в 2 Лота – един за закриване на старите сметища и един за изграждане на РЦУО и седем претоварни станции. Работният проект на депото е приет от РИОСВ– Хасково с Решение по ОВОС No 4-2/2004г. на министъра на околната среда и водите.

С Разрешение за ползване № СТ-05-1254/10.08.2016 г. е въведена в експлоатация изградената клетка №1 и всички общини включени в сдружението, вече депонират своите отпадъци в клетка №1. В същото време е закрито старото сметище на община Момчилград и консервирано. Претоварната станция предвидена по проекта в гр.Момчилград отпадна за изпълнение , поради икономическа нецелесъобразност.

Карта 1. Общини-участници в РСУО Кърджали

Събраните битови отпадъци се обезвреждат чрез депониране. Фирма „Зауба” АД има сключен договор за експлоатация на Регионален център за управление на отпадъците за обезвреждане чрез депониране на отпадъците. Регионалният център се намира на 12 км североизточно от границите на гр. Момчилград, в землището на с. Вишеград.

Биологично третиране

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични” или естествени материали. Тези материали след време се разграждат „биоразградими” по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен

състав и е необходимо да се третира в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин. Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни;
- натрупване на смесени купчинки с оборска тор, като после се използват за подобрител на почвата;
- изгаряне на градински отпадъци и листа;

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък. Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на общината и значителното участие на селскостопанските отпадъци, образувани от домакинствата в определени периоди, се предприемат действия в две посоки:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- за изграждане на инсталации за компостиране/анаеробно разграждане;

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните отпадъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост-средство за подобряване качеството и плодородието на почвата.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

По проект Пилотно функциониране на общинска интегрирана система за управление на отпадъците, който е финансиран по Програма за трансгранично сътрудничество Гърция-България 2007-2013г. са доставени 25 броя компостери от

500 л. за разполагане в паркове и градини и 100 бр. от 300 л. за домашно компостиране, разположени в населените места на община Момчилград.

Строителни отпадъци

В момента на територията на Община Момчилград няма обособено депо само за строителни отпадъци.

Производствени отпадъци

Неопасните производствени отпадъци се извозват на сметището от самите предприятия. Извозване се извършва и от Община Момчилград след сключване на договор за транспортиране на отпадъците с предприятията.

Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци

Територията на Община Момчилград е обхваната на 100% от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване. През последните години вследствие на подобряване на услугите по сметосъбиране проблемът с образуването на нерегламентирани и неорганизираны сметища е донякъде преодолян. Нововъзникващите замърсявания с отпадъци, които инцидентно се появяват се почистват своевременно.

4. Почви

За община Момчилград са характерни канелено-горските почви, чието съдържание на хумус е между 2 и 4%, и алувиално-ливадни и делувиално-ливадни почви около реките.

Състоянието на почвите се контролира от РИОСВ – Хасково чрез 3 пункта, разположени в землищата на селата Ралица и Татул. Резултатите от провеждания ежегоден мониторинг показват, че **почвите са в добро екологично състояние.**

Сериозна опасност от замърсяване на почвата са продуктите за растителна защита или т.нар. „пестициди“. За окончателно решаване на проблемите със складовете и наличните в тях растителнозащитни препарати, които създават потенциална опасност от инциденти и замърсяване на околната среда все още не е намерено финансиране по подходящ проект с който екологосъобразно да се обезвредят излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност.

В изпълнение на програмата за почвен мониторинг I ниво, през 2019 г. са взети почвени проби от пунктовете в селата Татул и Ралица. При извършените

анализи не е установено наднормено съдържание на пестициди в почвите.

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвени частици, основно чрез вятър и дъждовни води, при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал, оказва съществено влияние върху функциите на почвата както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии. Ерозията води до намаляване количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага. Проблемът с ерозията е характерен и за община Момчилград. До голяма степен той обаче е овладян чрез извършване на залесителни и противоерозионни технически мероприятия в предходните години.

Риск от замърсяване на почвата още е нерегламентираното изхвърляне на различни по характер отпадъци (строителни, битови, селскостопански). В общината Момчилград ежегодно се полагат усилия за борбата и ликвидирането на тези своеобразни сметища.

Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности.

На територията на общината има 2 склада за съхранение на негодни и забранени за употреба продукти за растителна защита (2 броя в Момчилград-230кг).

Ерозия на почвите

Ерозията е най-широко разпространеният и интензивно протичащ деградационен процес върху почвената покривка на земята. Крайният резултат от действието на ерозията е безвъзвратното разрушаване на почвата, както като природно тяло и средство за селскостопанско производство, така и като основа на природната среда. Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата. Опазването на почвите от ерозията става чрез земеустройствени, агротехнически, лесомелиоративни и мелиоративни-технически дейности.

Ветрова ерозия

Съгласно използвания в ИАОС модел за оценка на ветровата ерозия, който е базиран на уравнението WEQ (<http://www.weru.ksu.edu/nrcs/weq.html>) рискът от

ветрова ерозия на териториите общината се степенува в зависимост от скоростта на вятъра, особеностите на релефа, почвените условия както и някои други климатични фактори - валежи, атмосферна влажност.

За периода 2017 - 2020 г. на територията на общината не се наблюдава промяна в сравнение с предходния период. Почвената ерозия е основен деградационен процес за почвите в общината. 28% от територията на общината е с “умерен до висок действителен риск”, 5%- с “висок действителен риск” (прил. 4.)⁴. За развитието на ерозия допринасят относително голямото вертикално разчленение на релефа, интензивността на валежите и начина на ползване на земите.

Засоляване и вкисляване на почвите

Процесите на вкисляване и засоляване засягат както косвено, така и пряко живота на всеки един от нас, влияейки върху характеристиките на заобикалящата ни среда и качеството на храните и продуктите незаменими за съществуването на човешкия живот. С развитието на технологиите, механизацията, увеличеното използване на изкуствени торове и препарати за растителна защита, от средата на миналия век този стопански отрасъл променя традиционния си семеен характер. Променят се и националните политики и новите цели във връзка с неговото развитие, са производството на максимално количество земеделска продукция. В резултат на това, земеделските земи повсеместно са подложени на прекомерна експлоатация, която е причина за тяхната деградация (т.н. активизиране на процесите на засоляване, вкисляване, и др.).

Земеделието и промишлеността като отрасли използват редица природни ресурси и съответно оказват негативно влияние върху тяхното количество и качество. Така например, за получаването на селскостопанска продукция, освен естественото плодородие на земята, са необходими допълнително и водни ресурси за напояване, чист атмосферен въздух в земеделския район, наторяване и др. Освен това, се оказва негативно влияние върху качеството на водите и атмосферния

⁴ Източник: ИАОС

въздух косвено, чрез транспорта на стоки и продукти, свързани с отглеждането на културите.

Проблемите със засоляването и съответно увеличаването на киселинността е свързан не само с промяна на качеството на почвите, но се отразява и на контактните водни тела, от които ние черпим вода за напояване и питейни нужди.

Засоляването и вкисляването на почвата придобиват широк обхват, когато дори слабо солени води се използват върху плитките почви, сухи райони или когато водата в почвата е съсредоточена само в почвения слой, който съдържа коренната система на растенията и когато продължителен период от време са прилагани некоректни едностранни практики на използвани торове и небалансирани норми на торене.

Мониторингът на процесите, водещи до увреждане на почвените функции, като засоляването и вкисляването на почвите в България представлява система за регистрация, измерване, контрол и предупреждение за интензивно антропогенно натоварване на почвите в земеделския поземлен фонд. Мониторингът по засоляване и вкисляване е част от Информационната система на ИАОС за мониторинг и последващ контрол върху антропогенните процеси.

Степента на развитие на процесите на засоляване се определят от климатичните, хидроложките и стопанските условия. Голяма част от засолените почви, представляват главно изоставени земеделски ниви и не се обработват поради намалено плодородие.

Засоляването на почвата е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли и /или обменен натрий в почвата в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Засолените почви са типичен представител на почвите с неблагоприятен състав и свойства за развитие на растенията. Към тях се отнасят т.н. солончаки (същински засолени почви), чиято най-съществена педогенетична особеност е значителната концентрация на водоразтворими соли в почвения профил и т.н. солонци (алкални почви, съдържащи и в по-малко количество хидролизно - алкалния нормален

натриев карбонат /сода/ и натрий в обменно състояние /над 20% от Тсорбционен капацитет).

На територията на Момчилград няма засолен и кисели почви.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)

Отпадъкът е вещество, предмет или част от предмет, който няма предварително непосредствено приложение или от който притежателят желае или е длъжен да се освободи. Вещества, предмети или части от предмети, предавани на специализирани фирми за третиране на отпадъците от собственика или от упълномощено от него лице, също се определят като отпадъци до момента, в който възстановените от тях материали или произведената от тях енергия бъдат включени в производствения цикъл.

При осъществяването на превантивния и текущ контрол на фирмите, занимаващи се със строителни дейности се дават предписания за извозване на строителните отпадъци до съответните Регионални депа.

През последните години вследствие на подобряване на услугите по сметосъбиране проблемът с образуването на нерегламентирани и неорганизирани сметища е донякъде преодолян. Нововъзникващите замърсявания с отпадъци, които инцидентно се появяват се почистват своевременно.

Изводи:

✓ През последните години на територията на община Момчилград се забелязва намаляване на замърсяването на земите и почвите. Обръща се голямо внимание на ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието, включително и на използването на разрешени за растителна защита препарати. Разработват се програми за екологично земеделие и животновъдство.

✓ Мерките, които се прилагат за опазване почвата от замърсяване са: недопускане палене на стърнища и следжътвени отпадъци, извършване на наторяване с течни, твърди торови маси и изкуствени торове при спазване на правилата за добри земеделски практики.

5. Защитени територии, защитени зони

Защитени територии

Липсата на силно замърсяващи индустрии, екстензивните форми на стопанисване на горите и земите в общината, в съчетание с хилядолетните традиции в ползването на местните природни ресурси, допринасят за сравнително добре запазените съобщества и популации на множество видове, които са от европейско и световно значение. В общината е характерно наличието на множество птици и по-специално грабливи видове като белоглавия, черния и египетския лешояди, скалния орел, черния щъркел, далматинския сокол и др. Интерес представляват и двата вида сухоземни костенурки и установените на територията на общините редки видове влечуги и земноводни. За защита на местните видове е обявен и резерватът „Боровец“ , създаден за съхраняване на естествената гора от черен бор. Към настоящия момент на територията на община Момчилград по Закона за защитените територии са обявени 2 защитени територии. По същият закон е обявена и природна забележителност „Вкаменената гора“, която привлича туристи в топлите месеци на годината.

Защитените територии следва да се използват разумно и в съчетание с туристически маршрути.

Защитени територии в община Момчилград

Наименование (код в регистъра)	Заповед №	Площ (ха)	Населено място (землище)	Цел на обявяване (опазване)
Защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии				
Поддържан резерват „Боровец“	РД-368/15.10.1999 г.	35,9	с. Равен	Естествени черноборови гори
Защитена местност „Равен“ (бивша буферна зона на ПР „Боровец“)	РД-417/18.06.2007 г.	20,8	с. Равен	-
Природна забележителност „Вкаменената гора“	707/09.03.1970 г.	7,5	с. Биволяне, с. Татул	Скални образувания
Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие				

BG0001032 „Родопи Източни“ за опазване на природните местообитания	РД-267/31.03.2021 г.	217 446,89	с. Ауста, с. Багрянка, с. Биволяне, с. Врело, с. Гургулица, с. Джелепско, с. Друмче, с. Звездел, с. Карамфил, с. Конче, с. Кос, с. Кременец, с. Лале, с. Летовник, с. Момина сълза, с. Нановица, с. Неофит Бозвелиево, с. Обичник, с. Пазарци, с. Пиявец, с. Плешинци, с. Постник, с. Равен, с. Свобода, с. Седефче, с. Синделци, с. Соколино, с. Татул, с. Чайка, с. Чомаково, с. Чуково	
BG0002013 „Студен кладенец“ за опазване на дивите птици	РД- 766/18.10.2008 г.	15 995,24	с. Биволяне, с. Гургулица, с. Летовник, с. Момина сълза, с. Постник, с. Чомаково	1. Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние; 2. Възстановяване на местообитания на видове птици, за коитое необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Източник: Регистър на защитените територии и защитените зони в България

На територията на община Момчилград са обявени следните вековни дървета:

№	№ в ДР	Българско наименование	Документ за обявяване	Землище
1	2247 (193)	Зимен дъб	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
2	2248 (194)	Благун	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
3	2249 (195)	Благун	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
4	2250 (196)	Благун	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
5	2251 (197)	Космат дъб	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
6	2252 (198)	Зимен дъб	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
7	2253 (199)	Космат дъб	РД – 522/20.06.2022 г.	с. Чобанка
8	2327	Летен дъб	РД – 383/27.06.2024 г.	с. Пиявец
9	2325	Космат дъб	РД – 383/27.06.2024 г.	с. Татул

Защитени зони

На територията на Община Момчилград са обявени следните защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000, по смисъла на Закона за биологичното разнообразие — ЗБР (ДВ, бр. 77/2002 г., изм. и доп. ДВ, бр. 98/2018 г.), както следва:

Код на защитена зона	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
BG0002012	Крумовица	Защитена зона по директивата за птиците
BG0001032	Родопи - Източни	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002013	Студен кладенец	Защитена зона по директивата за птиците

Защитена зона Крумовица - BG0002012

Площ – 11183 ха

Защитената зона обхваща долини в средното течение на река Крумовица и на вливащата се в нея река Дюшун дере с прилежащите към тях възвишения и склонове на Източните Родопи. Мястото обхваща участъците на река Крумовица в района между село Горна Кула и устието на р. Дюшун дере, откъдето на югоизток достига до землището на село Чал. Долината на река Крумовица в района е широка от 300 до 1000 м, като на места значителна част от нея е заета от самото пясъчно корито на реката. Речните брегове са в различна степен обрасли с крайбрежна дървесна растителност, главно тополи */Populus spp./*, върби */Salix spp./*, черна елша */Alnus glutinosa/* и др. Сред нея изобилства храстова растителност, предимно къпина */Rubus spp./*, шипка */Rosa spp./* и др. На много места в самото корито на реката има храсталаци най-вече от Тамарикс */Tamarix spp./*, както и тревна растителност. В отделни участъци бреговете на река Крумовица са със стръмни откоси и ниски скали. В долинното разширение има обработваеми площи. Долината на река Дюшун дере в по-голямата си част е тясна и дълбоко врязана във вулканични скали, с множество стръмни скали непосредствено до самото ѝ корито, с водопади и малки пещери. Дървесната растителност по бреговете ѝ е оскъдна, като преобладават предимно храстови видове. И двете реки проявяват силно колебание на оттока си - от много висок около февруари-март, до почти пълно пресъхване през юли-август (с изключение на отделни вирове). Значителна част от мястото обхваща нископланински хребети и склонове. В по-голямата си част те са безлесни, но в най-югоизточните райони са покрити със стари широколистни гори от благун */Quercus frainetto/*, горун */Quercus dalechampii/* със средиземноморски елементи, на места с келяв габър */Carpinus orientalis/*, както и вторични гори на мястото на изсечени през последните десетилетия стари гори. Характерно за склоновете и билата и на двете долини е наличието на множество скали, скални комплекси и венци, както и значителни по площ храстови формации от средиземноморски тип с преобладаване на червена хройна */Juniperus oxycedrus/* и др. На много места има силно каменисти участъци, обрасли с тревна растителност.

В района на Крумовица са установени 136 вида птици, от които 26 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 64 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашени в категория SPEC1 са включени 2 вида, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 18 вида и в SPEC3 - 44 вида. Тук се срещат 7 биомно ограничени вида характерни

за този биом от общо 9, установени за България - испанското каменарче *Oenanthe hispanica*/, големият маслинов присмехулник *Hippolais olivetorum*/, червеногушото коприварче *Sylvia cantillans*/, малкото черноглаво коприварче *Sylvia melanocephala*/, скалната зидарка *Sitta neumayer*/, белочелата сврачка *Lanius nubicus*/ и черноглавата овесарка *Emberiza melanocephala*/. Крумовица е едно от малкото места в България където все още може да бъде наблюдаван черния лешояд *Aegypius monachus*/. В Крумовица се срещат подходящи местообитания за 46 вида птици, вписани в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които е необходимо прилагането на специални природозащитни мерки. Двадесет и осем от тези видове са вписани също и в приложение I на Директива 79/409 на ЕС, като повече от половината от тях се срещат в района със значими гнездови популации. За черния щъркел *Ciconia nigra*/, малкия орел *Hieraetus pennatus*/, египетския лешояд *Neophron percnopterus*/ и големия маслинов присмехулник районът на Крумовица е едно от най-важните в страната места със значение за Европейския съюз, където тези видове гнездят.

Защитена зона Студен кладенец - BG0002013

Площ – 15 995 ха

Язовир, създаден в скално дефиле на река Арда, с отвесни скали, стръмни брегове с оскъдна растителност и намиращите се в съседство планински ридове. Разположен е в Източните Родопи между град Кърджали и село Студен кладенец. Около две трети от планинските склонове около язовира са покрити с вторични широколистни смесени гори от келяв габър *Carpinus orientalis*/ и мъждряк *Fraxinus ornus*/, блягун *Quercus frainetto*/ или горун *Quercus dalechampii*/ със средиземноморски елементи. По-рядко се срещат чисти горунови гори или примесени с обикновен габър *Carpinus betulus*/. На места има гори и храсталаци от келяв габър и храсталаци от драка *Paliurus spina-christi*/, примесени със смин *Jasminum fruticans*/, червена хвойна *Juniperus oxycedrus*/ в съчетание с ксеротермни тревни формации със средиземноморски елементи като памуклийка *Cistus incanus*/ и др. Немалка част от територията на мястото е заета от скални комплекси, единични скали и каменисти сипеи. Навсякъде из района разпръснато са разположени открити пространства, заети от селскостопански земи и ливади, обрасли с ксеротермни тревни съобщества с преобладаване на белизма *Dichanthium ischaemum*/, луковична ливадина *Poa bulbosa*/ и др.

На територията на Студен кладенец са установени 219 вида птици. От срещаните се видове 103 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004).

Като световно застрашени в категория SPEC1 са включени 12 вида, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 27 вида и в SPEC3 - 64 вида. Мястото е от световно значение като представителен район за Средиземноморския биом. Тук се срещат 7 биомно ограничени вида - испанско каменарче */Oenanthe hispanica/*, голям маслинов присмехулник */Hippolais olivetorum/*, червеногушо коприварче */Sylvia cantillans/*, малко черноглаво коприварче */Sylvia melanocephala/*, скалназидарка */Sitta neumayer/*, белочела сврачка */Lanius nubicus/* и черноглава овесарка */Emberiza melanocephala/*. Язовир Студен кладенец е предложен за включване в Националната екологична мрежа за опазване на местообитанията на комплекс от 69 гнездящи вида птици, вписани в приложение I на Директива 79/409 на ЕС и 21 вида мигриращи и зимуващи водолюбивы птици. Това е последното известно гнездово находище на черния лешояд */Aegypius monachus/* в България. Няколко колонии на белоглавия лешояд */Gyps fulvus/* в България гнездят по скалистите брегове на язовира. Районът на язовир Студен Кладенец е едно от най-важните места в страната със значение за Европейския съюз за видовете, споменати по-горе, и за гнездящите тук черен щъркел */Ciconia nigra/*, египетски лешояд */Neophron percnopterus/*, совоок дъждосвирец */Burhinus oedicnemus/*, бухал */Bubo bubo/*, голям маслинов присмехулник и белочела сврачка. Мястото поддържа и значима на европейско равнище гнездова популация на синия скален дрозд */Monticola solitarius/*,

Потенциална заплаха както за местообитанията, така и за птиците в района, е изграждането на ветроенергийни паркове.

Защитена зона „Родопи–Източни” - BG0001032

Защитена зона „Родопи–Източни” е записана с идентификационен код BG0001032 и е с **обща площ от 217 352.95 ха.**

Предложението за обявяване на зоната е внесено от Сдружение за дива природа "Балкани" в МОСВ по чл.8 ал.1 на ЗБР (МОСВ/Вх.№ 26-00-3344, София, 13.10.2006). Одобрена е от Националния съвет по биологично разнообразие: 21.11.2006 г. и с решение на Министерски съвет № 122 от 02 март 2007 г. Одобреният, от Министерски съвет, списък е публикуван в ДВ, брой 21 от 09.03.2007 г. Документацията е внесена в Европейската Комисия през март 2007 г.

Обхваща землищата или части от тях на 235 селища, включени в административните граници на 11 общини от 3 области – т.е. по-голямата част от Източни Родопи. В северо-източната част се намира рида Гората (704 м н.в.), плътно облесен с дъбови гори. На юг са долините на река Арда и долното течение на

Крумовица, характеризиращи се със скалисти и тревни местообитания. В югоизточната част се намират долините на Бяла и Луда река, а по границата с Гърция се извисяват по-високите ридове Гюмюрджински снежник и Мъгленик (съответно 1463 и 1266 м н.в), с много стари дъбови и букови гори.

Препоръки

- **Община Момчилград да възложи изготвяне на планове за управление на защитени територии, с които припокрива площ, с което ще осигури регламентиране на действията по опазването на природата и устойчивото ползване на възобновяемите ресурси в тях;**
 - **Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;**
 - **Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като внимание се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните да бъдат систематизирани и публично достъпни.**

6. Биологичното разнообразие

По-голямата част от територията, за която отговаря РИОСВ-Хасково попада в Източни Родопи. Като място с изключително високо биологично разнообразие ще посочим някои обобщени характеристики.

Източните Родопи заемат малка част от общата площ на България, едва 5,4% (6005км²), но тук са установени множество ендемични редки и защитени растителни и животински видове.

Установени са 1 950 вида растения от 122 семейства, 350 вида пеперуди, 21 вида риби, 10 вида земноводни, 26 вида влечуги, 273 вида птици и 59 вида бозайници.

Преобладаващите флорни елементи са субмедитеранските и евро-азиатските, следвани от медитеранските. Ендемичният флорен елемент е представен от 85 балкански, 20 български и 7 родопски ендемични вида растения. Разпространени са 28 реликтни вида. За 25 вида единствените за страната находища са тук, 23 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични

видове, 12 са глобално редките европейски видове, 37 вида са включени в приложение 2 на Вашингтонската конвенция (CITES), 5 вида – в Бернската конвенция.

От общо 17 вида земноводни за България, тук са установени 10, като от тях 7 са защитени, 4 включени в Бернската конвенция и 2 вида в Световния Червен Лист на IUSN.

Птиците са представени от 273 вида, като 241 са защитени, 77 включени Червената книга на България, 261 в Бернската конвенция, 7 вида са световно застрашени.

Бозайниците са групата с най-много световно застрашени видове. От 59 вида установени в Източните Родопи, 23 са включени в Световната червена листа на IUSN / Международен съюз за защита на природата /, 12 в категорията “уязвим“, 11 вида в категорията “полузастрашен“.

В Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие Източните Родопи са определени като територия с “висока” значимост по отношение на видовото си разнообразие, значимостта по отношение на ендемизма, както и наличие на редките таксони.

7. Лечебни растения.

Важна част от биоразнообразието и особена категория от флората на община Момчилград са лечебните растения.

България е единствената страна в ЕС, която има специализиран Закон за лечебните растения и две свързани с него наредби. Според изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината.

Разделът „Лечебни растения“ към ОПООС на община Момчилград е разработен на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Спазени са изискванията на действащото в момента законодателство по отношение на биоразнообразието и лечебните растения, в т.ч. и изискванията на чл. 55 от ЗЛР относно съдържанието на раздела.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да осигури опазване на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси на територията на община Момчилград, като планира ползването, така че то да бъде екологосъобразно и устойчиво.

Съгласно националното законодателство, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като: организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда; издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост; издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на мониторинга и кадастъра на лечебните растения за териториите, намиращи се под негова юрисдикция.

Община Момчилград, съвместно с РДГ “Момчилград”, РИОСВ – Хасково и други обществени организации трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения

„Ресурси от лечебни растения“ е съвкупността от лечебни растения, разгледани като природен продукт, използван от хората за задоволяване на сегашни или потенциални техни нужди“.

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества, като в някои от тях доминират, заемат обширни територии и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитна значимост. Лечебните растения формират и участват в местообитания с конзервационна значимост, включени в мрежата Натура 2000.

Като част от биоразнообразието на страната, лечебните растения са подложени на редица заплахи: влошаване, фрагментация и загуба на местообитания; прекомерно използване и неспазване на правилата за опазване на находищата и

видовете; замърсяване на въздуха, водата и почвата; ниската численост и ниска плътност на индивидите в някои популации; климатични промени и др.

Законът за лечебните растения (обн., ДВ, бр. 29/ 2000 г.) е специализиран ресурсологичен закон, който регламентира дейностите по опазване и ползване на лечебните растения, задълженията на физическите и юридическите лица и на органите на държавната и местната власт.

Основната цел на закона е осигуряване на условия за дългосрочно устойчиво ползване на лечебните растения на територията на страната. Към него има списък със 739 вида лечебни растения.

Законът допуска два вида ползване – за лична употреба и за стопански нужди. Под *лични нужди* се разбира количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг;
- б) стръкове – до 2 кг;
- в) листа – до 1 кг;
- г) кори – до 0,5 кг;
- д) цветове – до 0,5 кг;
- е) семена – до 0,1 кг;
- ж) плодове – до 10 кг;
- з) пъпки – до 0,5 кг;
- и) талус – до 1 кг.

Билки с търговско значение, находища, използване

На територията на общината има обявени две находища на градински чай. През последните години, като лимитиращ фактор за опазване на биологичното разнообразие в района е билкосъбирането и брането на гъби. Повечето находища на билки на територията на общината попадат в горски масиви и разрешителните за тяхното бране и последващ контрол се осъществява от Държавно Горско Стопанство Момчилград. По принцип контрола върху тези дейности е слаб и не се води точна статистика. Общината няма програма за лечебните растения и следва да изготви такава.

Събирането за стопански цели е събирането на билки в големи количества за търговски цели или преработка. Събирането за стопански цели се

извършва от физически и/или юридически (билкозаготвители) лица, след издаване на разрешително и заплащане на такса за ползване, преди да започне събирането на съответните билки. В билкозаготвителните пунктове се изкупуват само билки, за които е издадено разрешително по чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения, когато билките са събрани от диворастващи лечебни растения. Разрешителните придружават събраните количества билки в пунктовете.

Разрешителните се издават от органите на изпълнителната власт, които управляват съответните територии. Разрешителното за ползване на територията на общината се издава от кмета на общината на община Момчилград, на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения и определя:

- 1) вида на ползването;
- 2) разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
- 3) района или конкретното находище;
- 4) начина на ползване;
- 5) задължения на ползвателя.

При издаването на разрешителни на територията на Община Момчилград се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Хасково за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ Хасково;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок (до 20 януари) за представяне в РИОСВ Хасково на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения на територията;

- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на разрешителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на разрешителното за ползване.

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от общински съвет в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земите включени в Държавния фонд. Към момента има приета от Общинския съвет „Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Момчилград“. В наредбата са определени такси за ползването на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, които се заплащат съгласно приложена тарифа.

„Природозащитно значими“ или „консервационно значими“ видове са видовете диворастящи растения, които са уязвими или под заплаха от изчезване и се нуждаят по една или друга причина от мерки за защита. Според степента на застрашеност на видовете в определен географски обхват се създават локални, национални и т.н. Червени списъци.

Консервационно значимите видове лечебни растения в България са няколко десетки. Те оформят различни групи в зависимост от: степента им на застрашеност; нормативната рамка за защита, нивото на заплаха – национално, европейско и глобално; разрешената степен на ползване и т.н.

Необходимо е винаги да се има предвид, че и широко разпространени видове лечебни растения, при неправилно събиране и/или изчерпване на находищата до край, могат бързо да намалеят, да станат редки или уязвими и да се окажат в риск от унищожаване. Затова е важно да се опазват и ползват правилно, така че находищата да имат възможност да продължат да съществуват през следващите години и да се възобновяват.

Ползването на лечебните растения трябва да бъде съобразено с разпоредбите на действащото в страната национално и европейско законодателство.

„Стопански значими“ видове лечебни растения

Тези видове имат много добри запаси в природата или се култивират, което позволява събиране на големи количества. Това са: липа, коприва, жълт кантарион, глог, мента, маточина, лавандула, лайка, диянка, шипка, трънка, къпина, малина, хвойна и др.

Лечебните растения в региона на Община Момчилград, се срещат изключително около пътните артерии, синурите на поземлените имоти, пасища и мери, запустели и необработени участъци, в горския фонд (ДГФ), Общински горски фонд (ОГФ) или в частните горски парцели, както и в прилежащите селищни системи около дворовете.

Биологически неоправданата експлоатация на лечебните растения, вследствие на тяхното неправилно събиране, е една от негативните страни на антропогенния фактор. Това от своя страна води до влошаване състоянията на техните естествени местообитания и находища.

На основание чл.10, ал.1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения ежегодно със Заповед на Министъра на околната среда и водите се определят допустимите за събиране количества билки (в килограми сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове на следните видове лечебни растения:

Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.)

Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.)

Иглика лечебна (*Primula veris* L.)

Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra)

Лазаркиня, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)

Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)

Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)

Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)

Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.)

Кисел трън обикновен (*Berberis vulgaris* L.)

Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex)

Не се разрешава събирането на тези билки извън определените райони, както и в количества, по големи от определените квоти.

Съгласно приложението към заповедта, за територията на област Кърджали, има ограничителни квоти.

Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.) ----- 250/80 (кг. цвят/ грудка)
 Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.) ----- 50 кг.
 Иглика лечебна (*Primula veris* L.) - -----200 / 50 (кг. цвят/ грудка)
 Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra) няма ограничение
 Лазаркиня, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.) -----200 кг.
 Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.) ----- 300/ 200 (кг. цвят/ грудка)
 Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.) ----- 450 / 150 (кг. цвят/ грудка)
 Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.) - -----150 кг.
 Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.) -----50 кг.
 Кисел трън обикновен (*Berberis vulgaris* L) - -----200 / 20 (кг. цвят/ грудка)
 Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex) -----100 кг.

ИЗВОДИ

Заплахите за видовете със стопанско значение вкл. и консервационнозначимите от тях, зависят от начина на трайно ползване на общинските имоти, в които са най-важните им находища, от особеностите на растежа и развитие на всеки вид, от стопанския интерес към съответните терени, в които има находища на даден вид и др. фактори.

За видовете, които се срещат в земеделски земи, които по начин на трайно ползване са най-общо „пасища, мери” или „ливади”, основните заплахи са:

- промени в начина на трайно ползване в обработваеми земи – ниви, трайни насаждения, зеленчукови градини и свързаното с тези дейности разораване. При такива дейности напълно се унищожават находищата на лечебните видове растения.
- влошаване на качеството на местообитанията напр. на пасища и ливади. Причини за това могат да бъдат прекомерно изпасване от домашни животни, неправилни срокове на косене, обрастване с дървета и храсти при неподдържането им и др. В тези случаи настъпва по-бързо или по-бавно намаляване на популациите на лечебните видове и постепенното им изчезване от тези местообитания.
- Като обща заплаха за всички лечебни видове и неправилната им експлоатация вкл. свръхексплоатация на ресурсите им. Заради това е много важно

да се определи колкото се може по-точно възможните норми за експлоатация в резултат на обективна ресурсна оценка.

Мерки за опазване,

- Дейности по поддържане и управление на пасища и ливади, като определяне на правилната пасищна натовареност и контрол, правилни срокове за косене на ливадите, почистване на дървесна и храстова растителност и др.
- Екологосъобразно земеделие и животновъдство.
- Екологосъобразно стопанисване на горите, така че да не се променя драстично тяхната екологична структура и оттам условията за различните видове лечебни растения.
- Дейности по опазване и възстановяване на ресурсите на лечебни видове.

8. Шум

Като екологичен фактор, шумът винаги присъства в жизнената среда на човека. Законът за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) предвижда опазването на околната среда от шум да се постига чрез разработване и прилагане на мерки за избягване, предотвратяване или намаляване на шума.

В съвременния свят шумът е един от най-разпространените замърсители на околната среда. Проблемът с шумовото замърсяване става все по-голям, особено за големите градове. Източниците на шум могат да бъдат обособени в две основни групи – промишлен и транспортен.

Конкретно за община Момчилград източниците на шум са породени основно от автомобилния транспорт, но те са в рамките на пределно допустимите норми. Постоянен мониторинг на транспортния шум на територията на общината не се извършва.

Може да се обобщи, че **в общината нивата на шум и различните видове радиация са отлични за човешкото здраве.**

9. Радиационен гама фон и атмосферна радиоактивност

РИОСВ – Хасково измерва радиационния гама фон един път годишно като мощност на еквивалентната доза и стойностите му са около 0,15 микросиверта на час т.е. през годините досега не са констатирани значими промени в стойностите.

Може да се обобщи, че в общината нивата на шум и различните видове радиация са отлични за човешкото здраве.

РАЗДЕЛ III. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД В КОНТЕКСТА НА ВЪПРОСИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските наместници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда; да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;

- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;

- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в Областна администрация – Кърджали и РИОСВ – Хасково отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на измервания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава позволителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Отговорни за опазване на околната среда и управлението на дейностите с отпадъците са: Кмета на общината, Общинския съвет, Заместник-кмет, Кметове на населени места и Кметски наместници, началник отдел ЕООС, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Основни структурни единици в община Момчилград имащи значителна роля в процеса на реализация на политики, мерки и действия за опазване на околната среда е:

Отдел: „Екология и опазване на околната среда“. Отделът се състои от началник отдел, старши експерт „Екология и чистота“, младши експерт „Екология и чистота“, главен специалист, старши специалист, младши експерт „Гражданска защита и Отбранително-мобилизационна подготовка“ и двама шофьори.

Експертите по екология в Общинска администрация отговаря за всички дейности касаещи екологичното равновесие, контролира дейностите по управление на отпадъците. Общински съвет гр. Момчилград е избрал постоянна комисия по земеделие, горско стопанство и екология състояща се от 7 члена. Комисията има за задача да проучва потребностите на населението в областта и да правят предложения за решаване на проблемите, да осъществява контрол за изпълнени на решенията на ОбС и да го подпомага при подготовката им. Във връзка с опазване на околната среда е издадена общинска наредба – Наредба за управление на отпадъците на територията на община Момчилград.

Въпреки, че в Община Момчилград се работи по проблемите свързани с околната среда, съществува недостиг на средства, които да обезпечат тази дейност, както и липсват достатъчно и достоверни данни за състоянието на околната среда – на територията на общината няма мониторингови станции (за въздух, почви, води, радиоактивни лъчения и шум). Проблемите с управлението на дейностите свързани с отпадъците се отразяват най-бързо и пряко върху облика на общината и здравето на хората и закономерно те ангажират повече средства и квалифицирани служители. Проблемите свързани с управлението на отпадъците в частност и с опазването на околната среда като цяло са на първо място финансови, на второ място организационни и на трето място са свързани с ниската екологична култура на населението. Процесът на промяна и преход към една система, съответстваща на изискванията на ЕС, налага приемането на съответните принципи от населението и от всички участници в процеса на опазването и устойчиво управление на околната среда. Промените в управлението винаги водят до противопоставяне на различни обществени групи. Това противопоставяне и негативното обществено мнение може да се окаже съществена пречка за прилагането на съвременните практики по защитата на околната среда. Поради това трябва да се отделя по-голямо внимание на фактора „връзка с обществеността” и да се организират кампании за информиране на обществеността. Дейностите свързани с екологичното равновесие на територията на Общината също се отразяват и на сайта на общината.

РАЗДЕЛ IV. ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Момчилград и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса „битови отпадъци“ и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови допълнителни съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по третиране на отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Момчилград.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда”, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по - голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на планове за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

РАЗДЕЛ V. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/

На основата на направените подробни анализи (*Раздел II*) и на основните изводи и препоръки към тях, е направена взаимнообвързана оценка на вътрешните за община Момчилград силни и слаби страни, както и на външните за общината възможности и заплахи.

SWOT-анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ (Община Момчилград) е разгледан откъм неговите „силни“ и „слаби страни“. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на „възможности“ и „заплахи“.

Целта на този анализ е да оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в община Момчилград са най-ефективни, в кои може да се постигне най - добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

При използване на цялата налична информация за съществуващото състояние и тенденциите по компоненти и фактори на околната среда, са изведени

основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в *Таблица №1*.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости.

Връзката между силните страни и възможностите дава представа за лостовете на развитие.

Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие.

Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

Таблица № 1 Основни характеристики на управлението на компонентите и факторите на околната среда на община Момчилград, представени като силни и слаби страни, възможности и заплахи

Силни страни	Слаби страни
Общи	
Добро стратегическо местоположение. Значителен административен капацитет. Многоструктурна и добре балансирана икономика. Приходите, в т.ч. свързани с околната среда, са постоянни. Добре развита транспортна инфраструктура. Добре развита транспортна и комуникационна мрежа. Разработени са и се изпълняват множество стратегически и нормативни документи в областта на опазване на околната среда, управление на отпадъците и др. Наличие на систематизирана и актуална информация за състоянието на околната среда, както и публичен достъп до нея. Община Момчилград осигурява възможности за участие на обществеността в процеса на вземане на решения по изготвяне на	- Липсва единна система за събиране и управление на данни по отделните компоненти на околната среда на общинско ниво. - Недостатъчно добро структуриране и систематизиране на много големия набор от данни, които общинската администрация събира. - Недостатъчно интегриране на политиките за околна среда в другите местни политики и стратегически документи.

планове, програми и инвестиционни предложения, свързани с управлението на околната среда. Добро партньорство с институциите с отношение към опазване на околната среда.	
Климат и атмосферен въздух	
- - Установени са основните замърсители на въздуха –	- Повишаване на автомобилния трафик в общината.

ФПЧ10 и ФПЧ2,5 и техните източници. - Добре развита транспортна инфраструктура, осигуряваща бърза транспортна достъпност до различни дестинации. - Превенция на градския трафик чрез: □ изнасяне на трафика по околновръстни пътища; □ създаване и прилагане на паркинги и различни ценови схеми. - Оползотворяване на местния потенциал на възобновяеми енергийни източници. - Добре развита централна топлопреносна мрежа. - Развита газопреносна мрежа. - Развитие на транспорта и на алтернативните начини на мобилност, чрез: оптимизиране на обществения транспорт; развитие на велосипедния транспорт.	Увеличаване на трафика на личния автомобилен транспорт. - Недоизградена транспортна инфраструктура - Наличие на урбанизирани територии без изградена централна газопреносна мрежа. - Недостиг на бюджетни финансови средства за изпълнение на плановете за околна среда по отношение качеството на въздуха. -
Води	

Наличие на достатъчно водни ресурси и осигурено водоснабдяване на почти всички населени места от общината. Изградени пречиствателни станции за питейна вода. Изградена ПСОВ. Добра защитеност и слаба уязвимост от замърсяване и изтощаване на води, свързано с дълбокото им залягане и голямата продължителност на водообменно-репродуктивния цикъл.	- Натоварени с точкови и дифузни източници повърхностни води. - Недоизградени и немодернизирани водопроводни и канализационни системи. - Участъци от повърхностни водни обекти, в които предназначено се изхвърлят отпадъци. - Част от изградените хидромелиоративни съоръжения, включващи корекции на реки и дерета, отводнителни и напоителни съоръжения са в лошо техническо състояние.
Управление на отпадъците и чистота в населените места	
- Общината реализира постоянни и непроменени приходи от такса битови отпадъци. - Общината разполага с добре структурирана система за информиране на обществеността относно различните потоци отпадъци. - Общината прилага принципа „Разширена отговорност на производителя“ за масово разпространени отпадъци (МРО) чрез сключване на договори за сътрудничество с организации по оползотворяване на МРО. - На територията на община Момчилград е създадена	- Нормата на натрупване на битови отпадъци в община Момчилград се запазва висока, като положителната тенденция стойностите на нормата да са под средноевропейските стойности в последните години не се запазва. - Липсва целенасочено проучване относно морфологичния състав и източници на генериране на строителните отпадъци. - Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.

добра организация и силна основа по отношение на изграждането на системи за разделно събиране на всички видове битови отпадъци.

- На територията на общината се отчита положителна тенденция на намаляване на депонираните количества отпадъци.

- Община Момчилград е част от „Националната система за разделно събиране на опасни отпадъци, образувани от домакинствата“, с което обезпечава тяхното екологосъобразно управление.

- Община Момчилград е предприела всички необходими действия за закриване, рекултивация, следексплоатационни грижи и мониторинг на общинското депо за отпадъци с преустановена експлоатация.

- Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което ще доведе до прилагане на принципа „Замърсителят плаща“.

Почви, зелени площи в населените места, биологично разнообразие и екологична мрежа

- Добре проучени типове почви и разпространението им на територията на община Момчилград. - Почвени ресурси, позволяващи развитие на земеделие (в т.ч. и биоземеделие) и алтернативно земеделие. - Зелената система в централната градска част на гр. Момчилград е добре изградена. Улично и булевардно озеленяване, оформени паркове и градини, наличие на зелени площи. Действащи проекти и програми, които подобряват състоянието на зелените площи и парково обзавеждане общинска собственост в община Момчилград. - Наличие на естествени местообитания на територията на община Момчилград и в близост до населените места, даващи възможност за ефективна почивка и рекреация на населението. - Богато биологично разнообразие. - Добре изградена екологична мрежа от защитени зони и защитени територии. - Привличане на гражданите в опазването на околната среда.	- Наличие на невъзстановени територии, нарушени и замърсени от минали добивни и производствени дейности. - Недостатъчна степен на благоустрояване и озеленяване на крайните квартали. - Липсва цялостна и единна оценка на видовете дълготрайна растителност и нейното състояние.
--	---

Вредни физични фактори	
- Разработена е стратегическа карта за шум (СКШ), която периодично се актуализира. Тя предоставя актуална информация за състоянието на акустичната среда, на територията на община Момчилград . - СКШ дава възможност за определяне на критичните зони с най- голямо шумово натоварване и определяне на приоритетните мерки, относно източниците на шум и обектите на въздействие. - Действащи международни и национални закони и други нормативни документи, регламентиращи действията на различни органи и ведомства при радиационна авария. - Създадена тясна връзка между ведомства и организации, вкл. община Момчилград , за съвместни действия по отношение на защитата на населението. - Разработени и действащи „Указания“ на МЗ, по които	- Не е постигнато значително и трайно понижаване на шумовите нива около силно натоварените улици. - Недостатъчен контрол и координация между отговорните органи, относно спазване изискванията на ЗЗШОС и общинските наредби от страна на търговски обекти. - Действащата нормативна база по отношение на защита на населението от въздействието на ЕМП не включва европейските изисквания и практики. - Няма контрол на източниците на оптични полихроматични лъчения и лазерни лъчения, както и на тяхното приложение в козметиката, медицината, индустрията, бита. - Качеството на контрола на нейонизиращите лъчения не е на необходимото ниво. - Указанията на МЗ за извършване на мониторинг на

Безстопанствени кучета	
- Висок процент на определените като кастрирани безстопанствени кучета. - Приют за безстопанствени кучета на територията на общината..	- Недостатъчен контрол върху собствениците на домашни кучета, несъбиране на дължимата годишна такса за притежаване на домашен любимец.
Възможности	Заплахи
Общи	

- Доразвиване на рекреационния туризъм в община Момчилград. - Формиране на екологосъобразно поведение и навици сред населението. - Създаване на комуникационна платформа за ангажиране на гражданите по въпросите за опазване на околната среда. - Повишаване на прозрачността при отчитане изпълнението на мерки и дейности, произтичащи от нормативните и стратегическите документи. - Продължаване на добрата практика за прилагане на мерки за повишаване на квалификацията на служителите на община Момчилград, чиято дейност е свързана с опазване на околната среда. - Условия за развитие на европейско и трансгранично сътрудничество в областта на усъвършенстване на административния капацитет чрез трансфер на иновации, обмен и прилагане на добри практики със съседни общини и трансгранично сътрудничество. - Коопериране със съседните общини, и с останалите	- Висока тежест на основните местни данъци и такси. - Таксата за битови отпадъци над средната за страната. - Продължава да се засилва неравенството в разпределението на доходите (коефициент на Джини). - Влошаване на квалификацията на бъдещата работна ръка, включително в областта на опазване на околната среда. - Миграция на висококвалифицирани кадри към чужбина. - Глобални климатични промени.
---	---

общини от Южен централен район на планиране. за справяне с проблемите за подобряване качеството на атмосферния въздух и други. - Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда. - Използване на възобновяеми енергийни източници и въвеждане на енергоспестяващи технологии в общинската инфраструктура, вкл. и със средства на ЕС.	
Климат и атмосферен въздух	
- Ремонт на пътната инфраструктура. - Подобрения на управлението на трафика. - Повишаване на привлекателността на градския транспорт. - Развитие на подходяща инфраструктура, структура и плътност на застрояването с цел намаляване на пътуванията. - Планиране с цел възможности за приложение на съвременни технологии за производство и мрежи за разпределение на енергията, включително съобразяване с възможностите за	- Недостатъчно усвояване на средства от фондове на ЕС или намаляване на финансирането в резултат налагане на финансови корекции, санкции др. - Продължаваща тенденция за внос на стари автомобили. - Възможен пренос на замърсители от съседни общини. - Изгаряне на твърди горива с лоши характеристики (ниска калоричност и високо пепелно съдържание) и използване на неефективни битови горивни уредби.

използване на ВЕИ.

- Подходящо разположение, структура и параметри на сградния фонд с цел постигане на енергийна ефективност.

- Създаване на условия за развитие на алтернативни форми за мобилност - електромобили, велосипедно и пешеходно придвижване и други.

- Разширяване на газопреносната мрежа на газоразпределителното дружество и съответно увеличаване на домакинствата, които се отопляват чрез изгаряне на природен газ, за сметка изгарянето на твърди горива.

- Съществуват голям брой финансови програми и схеми за финансиране на изпълнението на предложените мерки.

- Създаване на условия за блокиране миграцията на замърсители, отделяни от транспорта чрез използване на устойчиви растителни видове.

- Създаване на шумо и прахоизолиращи прегради на места със по-силно замърсяване.

- Интегриране на адаптацията към климатичните промени на община Момчилград в градското планиране,

транспортните решения, икономиката и социалния живот.

Води

- Инвентаризация и въвеждане на система за мониторинг на води. - Разумно усвояване на възобновяемите енергийни източници и провеждане на мероприятия за подобряване на енергийната ефективност. - Използване на градските и околорадски водни площи за летен отдих и спорт, свързан с разнообразното използване на водните ресурси. - Използване на дъждовната вода (в автомивките напр. или за поливни цели). Това би могло да се приложи пилотно за поливането на зелените площи от община Момчилград.	- Наводнения в резултат от интензивни валежи, недобре поддържани и амортизирани канализационни и други системи за отвеждане на дъждовни води.
---	---

Управление на отпадъците и чистота в населените места

- Създаване на условия за реализиране на кръгова икономика на общинско ниво в приоритетните области: хранителни продукти и битови хранителни отпадъци; бързооборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки; опаковки и отпадъци от опаковки; електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО; текстилни изделия и отпадъци от текстил; мебели и отпадъци от производство на мебели; строителни отпадъци; автомобили и ИУМПС.

- Постигане на националните и общоевропейските количествени цели за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.

- Осигуряване на достъп на събраната информация между всички звена, с оглед повишаване на ефикасността на процеса на управление на отпадъците.

- Осигуряване на система за набиране на качествена информация (информация, която не се измерва в числа) за управление на отпадъците чрез организиран мониторинг на процесите и ежегодни социологически проучвания.

- Предприемане на вътрешни правила за управление на

- Тенденция за увеличаване на количествата събрани смесени битови отпадъци и тенденция за увеличаване нормата на натрупване.

- Тенденция за увеличаване на количествата на образуваните утайки от ПСОВ. - Необходимост от значителни инвестиции и оперативни разходи за управление на отпадъците, отговарящо на нормативните изисквания, и за изпълнение на националните цели и политики.

- Недостатъчна информираност и стимули за населението, които да осигурят активното му включване в инициативите и системите на общината за разделно събиране на битовите отпадъци.

информационната система за отпадъците, събирана на текуща база, в които ясно да са разписани задълженията на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система за отпадъците, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.

- Организиране от страна на община Момчилград. на специална секция за отпадъците на интернет страницата на Общината (портал за отпадъци) с цел да се избегне настоящото разпокъсване на информацията в различни интернет сайтове.

- Предприемане на мерки за достигане на норма на натрупване на битовите отпадъци, отговаряща на количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.

- Увеличаване на броя на морфологичните единици при определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци с цел намаляване на количествата отпадъци, характеризирани като „Други“, което ще спомогне за изпълнението на целите в съответствие с приоритетите за управление на отпадъците.

- Извършване на специализирано проучване за територията на община Момчилград. относно генерираните количества, морфологичен състав на битовите отпадъци, източници и

количества повторно използвани, рециклирани и оползотворени ОСР на територията на общината, включително отделна информация и за ОСР от ремонтна дейност на домакинствата, които са ангажимент на общината.

- Недопускане образуването на нерегламентирани сметища чрез своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняване.

- Популяризиране дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.

Изграждане на системи за превенция на нерегламентираните сметища и за контрол на рискови участъци на реки, в които се изхвърлят преднамерено отпадъци. - Увеличаване честотата на измиването на уличните платна, тротоари и площади през летните месеци.

- Разработване на програми и прилагане на добри практики за минимизиране на отпадъците от храни, включващи изграждането на система за разделно събиране на този поток отпадъци. Изготвяне на единен регистър на информацията, във връзка с видовете и количествата на генерираните отпадъци и странични продукти, за да

се стимулира прилагането на кръговата икономика на общинско ниво.

Почви, зелени площи в населените места, биологично разнообразие и екологична мрежа	
- Рекултивация на бивши кариери и други физически нарушени почви в общината. - Провеждане на противоерозионни практики в зависимостта от степента на ерозионен риск за ограничаване на водната и ветрова ерозия в допустими граници. - Благоустрояване и озеленяване на междублокови пространства. - Доразвиване и поддържане на санитарно-охранителните зелени площи. - Фитосанитарна оценка и паспортизиране на дървесната растителност. - Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на община Момчилград.	- Разрастване на строителството (предимно жилищно строителство и в по-малка част за изграждането на пътища, паркинги, настилки, спортни площадки, подземни съоръжения и други) в градския район за сметка на зелени площи и пространства, което води и до запечатване на почвите. - Нарушаване на баланса между урбанизирани територии и обработваеми земи, горски територии и озеленени територии. - Влошаване на санитарно-хигиенните качества на ландшафта, влошаване на фитосанитарното състояние на растителността, а от там и върху естетическите качества на градския ландшафт и неговото визуално възприемане. - Неизпълнено отстраняване на екологични щети на повечето обекти от промишлените предприятия. - Вторично уплътняване на почвите в градските райони. - Липса на приети планове за управление на защитени територии, с които общината припокрива площ.

Вредни физични фактори	
- Акцентиране върху мерките, отнасящи се до въздействието на автомобилния транспорт, с по-глобален характер (оптимизиране на организацията на движението, премахване на задръстванията, ограничаване на достъпа на МПС в централната градска част, обходни трасета за транзитния транспорт и други). - Провеждане на текущ мониторинг, контрол и оценка на ефективността на изпълнените мерки. Действаща програма за комуникация на риска с населението, включваща всички заинтересовани страни – местната администрация, контролните органи, индустрията, неправителствени организация, граждани.	- Повишаване на шума по входните артерии на града. - Повишаване нивото на шума от автомобилния трафик. - Недостиг на средства за реализиране на набелязаните мерки за ограничаване на шумовото въздействие. - Неточно и некачествено изпълнение на предвидени мерки, което компрометира акустичния им ефект. - Запазване тенденцията за увеличаване на шумовото натоварване в общината. - Бързо навлизане на безжични технологии, без възможности за контрол на експозицията. - Нарастване на козметичните центрове и такива за придобиване на тен, без прилагането на никакъв контрол от страна на здравните органи.

Безстопанствени кучета	
- Провеждане на информационни кампании за популяризиране на предвидените в Закона за защита на животните задължения на собствениците. - Продължаване дейността по регистрацията на домашните кучета и редовно събиране на общинските такси от собствениците. - Изграждане на повече площадки за домашни кучета, чрез което ще се онагледят за населението целенасоченото приложение на средствата от такси за притежаване на домашен любимец. - Масова кастрация на безстопанствените котки. - Обвързване системата за регистрация на домашни кучета на общината с Интегрираната информационна система на Българската агенция по безопасност на храните.	- Навлизане на безстопанствени некастрирани кучета от съседни общини. - Висок процент некастрирани домашни кучета и по-конкретно дворните такива. - Малък брой регистрирани домашни кучета с поставен микрочип.

На основата на направения SWOT-анализ и позициониране на обекта на анализ съобразно *Фигура № 1*, е определена подходящата стратегия с дейности за реализиране от община Момчилград в бъдеще, в контекста на въпросите по опазване на околната среда. Това е най-благоприятната стратегическа позиция (в първи квадрант), която се заема от **агресивната** стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията с дейности трябва да е построена така, че заеманата в нея площ само да се увеличава.

Фигура № 1. Координатна система за определяне на най-подходяща стратегия за община Момчилград, основаваща се на SWOT-анализа

Необходимо е да бъдат предвидени освен дейности за укрепване на силните страни и възползване от възможностите, също и такива за намаляване на слабите страни и ограничаване на заплахите.

РАЗДЕЛ VI. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД

Стратегическата част на ПООС на община Момчилград е съобразена с основните цели

на политиката за опазване на околната среда в Европейския съюз, както и с основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво в областта на опазване на околната среда. Като средство за постигане целите на ЗООС, Общинската програма за опазване на околната среда е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3. от Закона:

1. Устойчиво развитие;

2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

От една страна Визията е обобщена представа на общността за желаните качества на средата, която изгражда, поддържа и обитава, а от друга страна в нея има приемственост и тя се явява продължение на визията за цялостно развитие на общината през следващите години. Поради своите същностни специфики, усилията, насочени към опазването на околната среда в градски условия, се реализират хоризонтално, надхвърляйки тематичния кръг на екологичното направление на община Момчилград.

Опазването на околната среда и стремежът към непрекъснато подобряване на качеството на отделните компоненти от нея е сред стратегическите цели на община Момчилград.

Изработването на ясна и конкретна Визия за околната среда на община Момчилград се основава на извършения анализ на средата, на

откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на общината.

ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД:

Следствие от проведената от Общината политика в областта на опазване на

околната среда:

- До 2028 г. и в следващите години, по отношение на качеството на атмосферния въздух, замърсителите ще се поддържат под установените законодателни норми.
- Цялата територия на община Момчилград е обхваната от канализационна мрежа и всички отпадъчни води се пречистват преди заустване. Подменена е голяма част от остарелите водопреносни съоръжения. Рискът от наводнения е сведен до минимум.
- Делът на смесеносъбраните битови отпадъци е намален с повече от 50%, а количеството на разделно събраните отпадъци е увеличено. Като цяло количеството генерирани отпадъци на човек е намаляло.
- Увеличена е площта на зелените площи, както в рамките на населените места, така и в околностите. Създадени са условия за увеличаване на видовото разнообразие в градските части и е подобро състоянието на популациите на видовете обитаващи града.
- Шумовото натоварване, особено в централните градски части и по време на ремонтни и строителни дейности, е в границите на допустимите норми. Създадени са добри условия за рекреация в по-големите паркове на територията на община Момчилград.
- Проблемът с безстопанствените кучета е останал в миналото. Изградена е необходимата инфраструктура за свободно разхождане на домашни кучета.

Визията за околната среда на общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

РАЗДЕЛ VII. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Целите на Програмата са формулирани, основавайки се на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT-анализа. Визията за развитие на околната среда на община Момчилград е интегрирана в генералната стратегическа цел.

С оглед фокусирането на управленските процеси и насочване на ресурсите по такъв начин, че Общината да успее да запази и да надгради постигнатото до момента в областта на опазване на околната среда, като същевременно създава и развива конкурентни предимства от потенциала си, е формулирана генералната стратегическа цел. Насочвайки конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в община Момчилград и с оглед на определената визия, генералната стратегическата цел за периода 2022 - 2028 година е определена по следния начин:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ :

ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ЗА ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА И НАМАЛЯВАНЕ ДО МИНИМУМ НА РИСКА ЗА ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, ЧРЕЗ НЕПРЕКЪСНАТО ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТДЕЛНИТЕ КОМПОНЕНТИ И ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Чрез декомпозиране на генералната стратегическа цел са формулирани специфичните стратегически цели. Тяхното предназначение е да се определи „какво“ трябва да се извърши, за да се достигне определеното с генералната цел състояние.

СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ:

Специфична стратегическа цел 1. Да се подобри качеството на атмосферния въздух.

Специфична стратегическа цел 2. Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите.

Специфична стратегическа цел 3. Да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране.

Специфична стратегическа цел 4. Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие, защитените територии, защитените местности и лечебните растения на територията на община Момчилград.

Специфична стратегическа цел 5. Да се предотврати негативното влияние на вредните физични фактори шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Специфична стратегическа цел 6. Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.

Специфична стратегическа цел 7. Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Момчилград, в следствие от изменението на климата и да се адаптира към случващите се климатични промени.

Специфична стратегическа цел 8. Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината.

С оглед на поставените Специфични стратегически цели, Общинската програма за опазване на околната среда приоритизира следното:

ПРИОРИТЕТИ: ○ Осигуряване сигурността на населението чрез превантивни мерки за намаляване на риска от аварии, наводнения, пожари и адаптация към климатичните промени, вкл. чрез изграждане на хидротехнически, хидромелиоративни и други съоръжения от техническата инфраструктура.

○ Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от изгарянето на твърди горива за битово отопление.

○ Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от транспорта.

○ Повишаване привлекателността на градския транспорт и развиване на системата от велоалеи.

○ Предварително пречистяване на промишлените отпадъчни води в локалните пречистителни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията.

○ Доизграждане и реконструкция на ВиК инфраструктурата. ○ Развитие на системите за събиране на битови отпадъци, вкл. развиване на системата за разделно събиране на ОСР от ремонтни дейности от домакинствата.

○ Използване на максимално количество отпадъци като полезни суровини и енергийни източници.

○ Поддържане на норма на натрупване на битовите отпадъци максимум от 410,3 kg/ж./г., за изпълнението на количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.

○ Популяризиране на дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.

○ Изграждане на система за превенция на нерегламентирани сметища и съвременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняването им.

○ Повишаване на информираността на гражданите и бизнеса за нуждата от участие в опазването на околната среда, както и повишаване на гражданската активност и стимулиране на инициативността и доброволчеството по въпросите, свързани с подобряване качеството на околната среда. Разширяването на диалога и прозрачността при работа с обществеността.

○ Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на

територията на община Момчилград.

- *Ограничаване на ерозията, включително провеждане на залесителни*

мероприятия.

- *Контрол върху прилагането и спазване на забраните и ограниченията, съгласно европейското и българското законодателство, на територията на защитените територии и зони, което гарантира опазване на биологичното разнообразие.*

- *Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване, подобряване качеството на съществуващите такива, както и на междублоковите пространства, включително залесяване, реконструкция на уличното озеленяване и облагородяването на пустеещи терени.*

- *Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането*

им в отчетите на общината.

- *Намаляване на шума в околната среда, причинен от автомобилния*

трафик.

- *Поддържане на радиационния гама фон в общината в границите на*

характерните за страната фоновы стойности.

- *Регулиране на популацията на безстопанствените животни, което позволява контрол над броя им и освобождаване на улиците от тях, прилагайки мерки съгласно Закона за защита на животните.*

- *Контрол върху собствениците на животни-компаньони.* ○ *Непрекъснато актуализиране и повишаване на компетенциите на служителите в община Момчилград.*

- *Подобряване координацията и сътрудничеството със съседни общини и регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват, на които попада общината.*

РАЗДЕЛ VIII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

За всяка от специфичните стратегически цели (ССЦ) и съобразно посочените приоритети, е разработен отделен план за действие.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 1 – „Да се подобри качеството на атмосферния въздух“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Въвеждане на стимули за гражданите, които се отопляват на твърди/течни горива да преминат или на природен газ или алтернативни горива.	Намаляване броя на битовите горивни уредби на твърдо гориво, използвани за отопление и подобряване качеството на атмосферния въздух.	Брой предложения за стимулиране на гражданите.
2.	Стимулиране приоритетното разширяване на газопреносната мрежа.	Приоритетно газифициране на райони, в които се изгарят твърди горива за отопление.	Брой допълнително газифицирани домакинства.
3.	Стимулиране гражданите, които се отопляват на твърди/течни горива да преминат към отоплителни устройства с електричество (климатици или термопомпи) или отоплително устройство на пелети (печка/камина/котел на пелети).	Намаляване броя на битовите горивни уредби на твърдо гориво (въглища или дърва), използвани за отопление и подобряване качеството на атмосферния въздух.	Брой граждани, преминали към отопление с пониски нива на емисиите.
4.	Поетапно подновяване на превозните средства в обществен транспорт, в съответствие с екологичните	Намаляване приноса на обществен транспорт към общото замърсяване на въздуха.	Брой подновени превозни средства.

	стандарти.		
5.	Моделиране и пилотно въвеждане на зони с ниски емисии, в която да се движат автомобили, които отговарят на поставените изисквания за навлизане. Всички превозни средства неотговарящи на стандартите, ще заплащат такса за влизане в зоната.	Ограничаване движението на МПС, които замърсяват повече (дизелови автомобили от категории преди Евро и Евро 1).	Въведени зони с ултра ниски емисии.
6.	Създаване на регистър с всички известни източници на замърсяване на атмосферния въздух.	Инвентаризация на източниците на замърсяване, с което ще се подобри контрола върху КАВ.	Брой регистрирани източници на замърсяване.
7.	Поетапно покриване и препокриване на уличните платна до постигане на 100% покритие с асфалтова настилка (без наличие на дупки).	Намаляване приноса на вторично суспендираните прахови частици от автомобилното движение по замърсената инфраструктура.	% покритие от цялата улична мрежа.
8.	Извършване на инвентаризация на всички „свободни площи“, които са оголени и представляват потенциален източник на неорганизираните емисии на прах.	Локализиране на проблемните площи и извършване на постепенно залесяване.	Локализирани „оголени свободни площи“ в m ² .

9.	Провеждане на информационни кампании за участие на обществото при извършването на инвентаризация на „оголените свободни площи“.	Бързо и ефективно локализиране на проблемните площи и извършване на постепенно залесяване.	Локализирани „оголени свободни площи“ в m ² .
10.	Затревяване на всички „свободни площи“ в населеното място с устойчива през всички сезони и многогодишна тревна растителност и тяхната последваща поддръжка.	Премахване на оголените „свободни площи“, които са потенциален източник на замърсяване на въздуха с прах.	Затревени зелени площи върху „оголени“ терени в m ² .
11.	Изграждане на поливни системи към затревените „свободни площи“, които са предназначени за озеленяване съгласно ОУП.	Поддържане на зелената биомаса, която поглъща замърсителите от въздуха и ограничава неорганизираното запрашаване от „оголените свободни площи“.	% покритие на зелени площи с изградени поливни системи (от всички зелени площи в града)
12.	Възстановяване на храстовата и дървесна растителност по всички улици и основни артерии, където това е възможно.	Възстановяване на зелената биомаса, която има естествен пречистващ ефект за въздуха.	Брой улици/бул. с възстановена растителност.
13.	Проучване и предложения на възможности за законодателни промени, позволяващи премахване на дългогодишно недовършени строежи.	Премахване и почистване на стари строителни площадки с недовършено строителство, които представляват и неорганизиран източник на прах.	Брой премахнати и почистени

14.	Поетапно отстраняване на всички излезли от употреба МПС.	Увеличаване на паркоместата в града и намаляване на предпоставките за паркиране в „свободните площи“.	Брой бракувани МПС.
15.	Засилване на контрола върху паркирането на МПС в зелени площи и принудително премахване.	Опазване зелените площи и поконкретно зелената биомаса, която има естествен пречистващ ефект за въздуха. Намаляване на „оголените свободни площи“, които са неорганизиран източник на прах.	Брой наложени санкции.
17.	Ограждане на всички зелени площи с бордюри, които да са над нивото на почвената повърхност.	Ограничаване уноса на почва при дъжд върху тротоари, улици и т.н. Намаляване приноса на вторично суспендираните прахови частици от автомобилното движение по замърсената инфраструктура.	% оградени зелени площи (от всички зелени площи в града)
18.	Синхронизиране на планове за ремонтни дейности (разширение на мрежи и други) на операторите на комунални услуги. със съответното направление на общината.	Оптимизиране на строителните дейности и намаляване обема на изкопни работи в общината, съответно намаляване емисиите на прах.	Брой синхронизирани ремонтни дейности.
19.	Задължаване на комуналните дружества да извършат подмяна на амортизирани подземни комуникации, когато е приложимо, преди извършване на	Намаляване вероятността от възникване на авария под напълно подновен пътен участък. Намаляване емисиите на прах от изкопните дейности и в следствие от автомобилния поток по ремонтирания пътен участък.	Дължина на извършен основен ремонт на пътна настилка с подновени подземни комуникации.

	основен ремонт на пътната настилка.		
--	-------------------------------------	--	--

Изпълнението на ключовите мерки, насочени към секторите „битово отопление“ и „транспорт“, съответстват на предложените мерки за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух, съгласно *Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.)*.

Чрез изпълнението на мерките, насочени към подобряване качеството на атмосферния въздух, ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда, включително:

Специфична стратегическа цел (ССЦ) 4; ССЦ 6; ССЦ 7.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 2 - „Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите, включително използване на потенциала на минералните води на територията на общината.“

	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Поддържане на качеството на повърхностни и подземни води			
1	Преглед на санитарно-охранителните зони (СОЗ) на водоизточниците и определяне на такива за водоизточниците,	Опазване на водите и здравето на жителите на община Момчилград.	Доклад за извършен преглед на СОЗ. Процент на водоизточници с определени СОЗ.

	които нямат.		
2	Опазване на СОЗ на водоизточниците, с оглед недопускане на дейности, които се санкционират съгласно чл. 200, ал. 1, т. 3 от ЗВ.	Опазване на водите и здравето на жителите на община Момчилград.	Отчет за състояние на СОЗ.
3	Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадъчни води в малките населени места, съобразно ОУП на общината.	Подобряване качеството на водните тела в населените места.	Брой изградени съоръжения.
Подобряване на състоянието на инфраструктура			
4	Рехабилитация, поддръжка и оптимизация на водоснабдителната мрежа.	Подобряване на експлоатационните качества и ефективността на мрежата, намаляване загубите на питейна вода.	Линейни метри от водоснабдителната мрежа.
5	Реконструкция и поддръжка на съществуващи	Подобряване на експлоатационното състояние на мрежата,	Линейни метри от канализационната

	съоръжения от канализационна система.	повишаване на капацитета ѝ, подобряване качеството на водните тела.	система.
6	Доизграждане на канализационната мрежа.	Опазване качеството на повърхностните и подземни води от замърсяване с битови и промишлени отпадъчни води.	Линейни метри изградена канализационна мрежа.
7	Реконструкция, изграждане на нови и	Отвеждане на дъждовни води.	Линейни метри съоръжения от
	поддръжка на съществуващи съоръжения за отводнителната система.		отводнителната система.
8	Приложение на водоснабдителни сондажи за използване на пресните (студени) подземни води за поливни и оросителни цели на зелени площи и уличната инфраструктура.	Осигуряване на води за поливни и оросителни цели на зелени площи и уличната инфраструктура.	Брой изградени водоснабдителни сондажи
Управление на риска от наводнения			

14.	Разширяване на системата за ранно предупреждение на община Момчилград при наводнения.	Обхващане на всички потенциално изложени на риск от наводнение райони, с което ще се гарантира по-голяма защитеност на населението.	Включване на нови райони в системата.
15.	Пълно първоначално обследване и въвеждане на система за мониторинг на състоянието на дъждоприемните шахти.	Осигуряване на оттичане на дъждовната вода.	Отчети и справки от мониторинга на състоянието на дъждоприемните шахти.
16.	Поддръжка на проводимостта на дъждоприемните шахти.	Поддържане на чистотата на шахтите с цел нормално оттичане на дъждовната вода при интензивни валежи.	Бр. почистени дъждоприемни шахти.
17.	Поддръжка на проводимостта на речните корита.	Поддържане на чистотата на коритата на реките и осигуряване нормалното протичане на високите води при интензивни валежи. Защита на населението и прилежащата инфраструктура от наводнение.	Линейни метри почистени площи.

18.	Корекции на реки или ремонт на стари корекции и други хидротехнически съоръжения, вкл. язовири, отводнителни и напоителни съоръжения.	Предпазване от вредното въздействие на водата при наводнения в уязвими участъци от водните тела; създаване качествена и устойчива жизнена среда чрез включването на открити водни течения, като елемент от нея. Подобряване на техническото състояние на коригираните участъци.	Линейни метри изградени съоръжения/ремонтирани съоръжения.
19.	Въвеждане на изискване за използване на „зелени покриви“, „зелени стени“ и други иновативни методи за улавяне на дъждовни води при новото строителство и насърчаване използването им при съществуващите сгради.	Намаляване на риска от наводнения за градските части, особено в централните градски части на община Момчилград	Брой изградени съоръжения.
20.	Изготвяне на детайлна карта за риска от наводнения за територията на	Идентифициране на районите с повишен риск от наводнения. Подобряване на планирането. Повишаване	Изготвена карта и идентифициране на зони с повишен риск от наводнения.

	община Момчилград, която отчита реалното състояние на изградените съоръжения.	на ефективността на оползотворяване на обществения ресурс.	
--	---	--	--

Чрез поддържане на качеството на повърхностни и подземните води на територията на общината ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда:

Специфична стратегическа цел (ССЦ) 4, ССЦ 6, ССЦ 7 .

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 3 – „ Да се изпълнят количествените цели по „отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Провеждане на информационни кампании за запознаване на потребителите с възможностите за ползването на електронни услуги, предоставяни от общината на граждани и фирми.	Допълнително предотвратени отпадъци чрез разширяване предоставянето на електронни услуги.	<u>Текущи</u> - Брой проведени Информационни кампании за ползване на електронни услуги <u>Целеви</u> - до края на 2025 г. проведени минимум 10 Информационни кампании

2.	Изграждане на общински интернет портал с информация относно услуги за изделия (ИУЕЕО, ЕГО, текстил и др.), които могат да бъдат ремонтирани, повторно употребявани и реновирани на територията на общината, предоставяни от МСП, както и добри практики за управление на отпадъците и линк към електронни страници за търговия и/или подаряване на стоки втора употреба.	Изграден интернет портал. Създаване на възможности за осъществяване на кръгова икономика и минимизиране на отпадъците.	<u>Целеви</u> - Изграден общински интернет портал
3.	Продължаване на предприемането на мерки за алтернативни решения за предоставяне на услугата за дейности по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци, поради възникването на непредвидени ситуации.	Поддържане на добра хигиена и недопускане на възможност за вторично замърсяване.	Текущи – Брой сключени договори. Целеви – Недопускане на аварийни ситуации, водещи до дискомфорт на населението поради непредвидени ситуации.

4.	Продължаване на публикуването на интернет страниците на общината и широко оповестяване на местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, какви отпадъци, при какви условия могат да се оставят на тези площадки и т.н.	Информацията е публикувана в интернет (интернет страница на Общината и социални мрежи) и обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, вида и условията за предаването им.	<u>Текущи</u> – Брой пунктове, за които общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци <u>Целеви</u> - За всички регистрирани пунктове общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци и условията и изискванията за предаването им.
5.	Прилагане на разделно събиране на хранителни био отпадъци от населението, от ресторанти, хотели и заведения за обществено хранене въз основа на механизма «от врата до врата».	Изграждане на система за разделно събиране на хранителни био отпадъци от населението, от ресторанти, хотели и заведения за обществено хранене.	<u>Текущи</u> – Брой обхванато население; Брой обхванати обекти.

6.	Провеждане на кампании за информиране на населението за възможностите за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци. Информирание за възможностите за попълноценна употреба и по-добро разбиране на отбелязаните дати върху хранителните продукти.	Повишаване осведомеността на населението за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци.	Текущи – Брой проведени кампании
7.	Въвеждане на механизъм за заплащане на такса битови отпадъци според определените основи, съгласно ЗМДТ.	Актуализиране на таксата за битови отпадъци.	Целеви – определена такса в зависимост от количеството генериран отпадък
8.	- Изследване възможностите на общината за въвеждане на кръгови модели, които да подкрепят кръгова икономика за приоритетните потоци отпадъци: - хранителни продукти и битови хранителни отпадъци; - бързо-оборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки; - опаковки и отпадъци от опаковки; - - електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО; - текстилни	Въвеждане на кръговата икономика за определени потоци отпадъци.	Текущи - направено изследване; Брой кръгови модели;

	изделия и отпадъци от текстил; - мебели и отпадъци от производство на мебели; - строителни отпадъци; - автомобили и ИУМПС.		
9.	Въвеждане на наградни схеми за училища и детски градини на база количество разделно събрани отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло.	Повишаване на знанията и участието на младите хора в разделното събиране на отпадъците.	<u>Текущи</u> – Брой участващи училища, брой участващи детски градини.
10.	Провеждане на кампании за пролетно почистване на районите и населените места в общината.	Насърчаване обществената ангажираност и инициативност. Почистени нерегламентирани сметища.	Текущи – Брой участници, брой кампании, количество транспортирани отпадъци, брой почистени нерегламентирани сметища.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 4 – „ Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие, защитените територии, защитените местности и лечебните растения на територията на община Момчилград

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Общината да възложи изготвяне на планове за управление на предварително приоритизирани защитени територии (защитени местности, природни забележителности) по реда и условията на <i>Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии</i> (Обн. ДВ. бр.13 от 15 Февруари 2000 г.).	Регламентиране на действията по опазване на природата и устойчивото ползване възобновяемите ресурси.	Изготвени и утвърдени планове за управление на защитени територии.
2.	Обособяване на гори във фаза на старост по смисъл на § 1, т. 43 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите и в съответствие с чл. 1, ал. 1, т. 5 от същата Наредба.	Осигуряване на екологосъобразно стопанисване на горите и горските територии, собственост на община та и попадащи в защитени зони от мрежата Натура 2000.	Хектари гори, обособени във фаза на старост.
3.	Провеждане на информационни кампании за запознаване на населението на общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и със заплахите и начините за опазването му.	Повишаване на обществената ангажираност и инициативност.	Брой проведени информационни кампании и брой включили се граждани.

4.	Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитените територии и зони (НЕМ).	Създаване на основа за целенасочено планиране за ограничаване загубата на биологично разнообразие в градска среда.	Проучена площ/ проведени теренни проучвания.
5.	При идентифициране на загуба на биологично разнообразие на територията на общината, извън защитените територии и зони, да се разработят и приложат адекватни мерки за ограничаване загубата на биологично разнообразие.	Съхраняване а биологичното разнообразие извън НЕМ.	Изготвено и прието Ръководство / Насоки за ограничаване загубата на биологично разнообразие на територията на общината, защитените територии и зони
6.	Проучване на биоразнообразието на територията на община Момчилград и изготвяне на карта на обекти (зелени площи и др.) с голямо значение за опазване на биологичното разнообразие.	Подпомагане на планирането на мерки за опазване на биологичното разнообразие.	Изготвена карта на обектите от значение за опазване на биологичното разнообразие.
7.	Увеличаване на дела на храстите (до около 30% от общата територия на парка) и плодоносните растения в парковите части.	Подобряване на местообитанията на видовете в градска среда.	% територии, заети с храсти и плодоносна растителност.

8.	Организиране на ежегодни фестивали/събития, с подкрепата на бизнеса, промотиращи опазването на биологичното разнообразие. Събитията следва да включват дейности по залесяване, монтиране къщички за птици, къщички за прилепи, укрития за насекоми и т.н.	Повишаване на самосъзнанието на жителите на община Момчилград по отношение на опазване на биологичното разнообразие.	Брой организирани фестивали/събития.
11.	Инвентаризация на птиците, обитаващи парковете на територията на община Момчилград.	Подобряване на базата за вземане на решения.	Извършена инвентаризация.
12.	Инвентаризация на прилепите, обитаващи парковете на територията на община Момчилград.	Подобряване на базата за вземане на решения.	Извършена инвентаризация.
13.	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и развитие на потенциална на лечебните растения на територията на общината.	Опазване и подобряване на местообитанията на видовете	Финансирани проекти

14.	Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата. Извършване на съвместни проверки на място (находища, пунктове и пазари), относно спазване на условията, поставени в разрешителните за ползване на лечебни растения	Опазване и подобряване на местообитанията на видовете	Извършени проверки
15.	Увеличаване на броя залесени дървета на териториите, собственост или управлявани от община Момчилград. Залесяването на територията на община Момчилград (както в градските, така и в извънградските части) да се извършва с местни видове.	Подобряване на състоянието на биоразнообразието чрез осигуряване на местообитания.	Увеличение с 10% на залесените територии до 2027г.

Мерките, подкрепящи биологичното разнообразие, неминуемо оказват положителен ефект върху състоянието на зелената система като местообитание за различни видове. Косвено, това помага за подобряване качеството на въздуха, водите и други компоненти от околната среда, намалява уязвимостта на околната среда на общината към климатичните промени, подобрява нивото на екосистемните услуги и др.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 5 – „Да се предотврати негативното влияние на вредните физични фактори шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Фактор „Шум“			
1.	Изпълнение на мерките, заложи в Плановите за действие към актуализираните СКШ - постоянни, поетапни, срочни. Краткосрочни и средносрочни мерки (до 2022 г.) - приоритетни източници на шум и райони: автомобилен транспорт; ЦГЧ, гъсто населени зони и локални обекти с нормиран шумов режим около главни пътни артерии („акустично горещи“ зони). Дългосрочни мерки (след 2022 г.) - приоритетни източници на шум и райони: автомобилен транспорт, разширяване на обхвата на засегнатите от шумово въздействие жилищни зони и локални обекти с нормиран шумов режим.	Подобряване на акустичната среда на територията на община Момчилград. Ограничаване броя на обектите с наднормено шумово въздействие.	Нива на шум в пунктовете за наблюдение на територията на община Момчилград. Тегловен коефициент за ефекта на редукция на наднорменото тотално ошумяване на площта, в района на анализ. Тегловен коефициент за ефекта на редукция на наднормената тотална шумова експозиция на броя население (обитатели), в района на анализ.

2.	Актуализиране на Стратегическата карта за шум (СКШ) на агломерация Момчилград и на съответния План за действие Определяне на новите, приоритетни източници на шум и райони.	Подобряване на акустичната среда на територията на община Момчилград. Ограничаване броя на обектите с наднормено шумово въздействие.	Приети актуализирани СКШ на агломерация Момчилград и План за действие.
3.	Отчитане на фактор Шум и изискване на необходимите шумозащитни мерки, при изготвяне и приемане на нови ПУП на зони с различно предназначение. При обособяване на нови производствени терени да се отчитат изискванията за шум, за	Удовлетворяване на регламентираните гранични стойности за шум, за обектите на шумово въздействие (територии и зони с нормиран шумов режим).	Нива на шум в местата на шумово въздействие.
	близки територии с нормиран шумов режим.		
4.	Инспектиране на откритите строителни площадки на територията на община Момчилград по отношение на спазване на нормативните изисквания към шума на машините и съоръженията, работещи на открито, както и спазване на дневните и нощните норми за шум. При необходимост, да се изисква поставяне на временни шумозащитни екрани, особено при наложителна работа през вечерния и нощния период.	Ограничаване на шумовата емисия от използваната техника в околната среда. Удовлетворяване на регламентираните гранични стойности за шум, за обектите на шумово въздействие (територии и зони с нормиран шумов режим).	Нива на шум местата на шумово въздействие.
5.	Актуализиране на нормативни документи на община Момчилград, касаещи фактор Шум, в съответствие с промени в Европейското законодателство, в тази област.	Хармонизиране на нормативната база на община Момчилград с Европейското законодателство.	Приети актуализирани документи

6.	Подобряване на рекреационните функции на парковете за широко обществено ползване чрез осигуряването в тях на изпълнение на препоръките на Световната здравна организация за нива на шума под 55 dB в зони за почивка. Постигането на тези стойности може да се изпълни чрез някои от следните мерки: Създаване на екологосъобразен дизайн на парковите площи; Планиране на шумозаглушителни пояси в покрайнините на парковете; Недопускане на дейности, повишаващи шумовото натоварване в границите на парковете; Прилагане на управленски мерки за намаляване на шума.	Подобряване на качеството на парковите площи като зони за почивка	Проведени мероприятия за постигане на поставените цели.
№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Йонизиращи и нейонизиращи лъчения			

7.	Осигуряване на сигурност на община Момчилград при радиационна авария: - откриване на безстопанствени източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ); - превоз на радиоактивни отпадъци (РАО) и / или ИЙЛ; - използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботажи и др.; - регистриране на нелегален трафик на територията на областта; - умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция; - падане на сателит захранван с ядрен реактор или с ядрени вещества и /или ИЙЛ; - пожар на място с наличие на ИЙЛ; - откриване на медицински симптоми от радиоактивно облъчване на лица от населението; - оказване на помощ в обект, в който се намира източник на йонизиращо лъчение (ИЙЛ).	Предотвратяване повишаването на радиационното замърсяване и защита на населението от въздействието на ЙЛ.	- Атмосферна радиоактивност; - Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в необработваеми почви; - Обща алфа- и обща бета-активност, съдържание на естествен U и специфична активност на ^{226}Ra на повърхностни води; - Радиационно влияние на дейността на АЕЦ „Козлодуй” върху околната среда; - Дозово натоварване на населението.
8.	В областта на контрола - събиране на данни от измервания на стойностите на ЕМП/ мониторинг в населени места.	Допълване и поддържане на електронната информационна система за източниците на ЕМП.	Брой пунктове с измервания на ЕМП, съгласно Указания на МЗ.

Изпълнението на мерките, отнасящи се до намаляване на шума, създаван от автомобилните транспортни потоци, пряко ще повлияе и върху постигането на Специфичната стратегическа цел 1 от настоящата Програма за опазване на околната среда, а именно подобряване на качеството на атмосферния въздух.

По отношение на намаляването или превенцията от вредното въздействие на йонизиращи и нейонизиращи лъчения е необходимо:

1. *Йонизиращи лъчения:* Осигуряване на сигурност на община Момчилград за периода 2022 – 2028 г. при радиационна авария във връзка с:

- откриване на безстопанствени източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ);
- превоз на радиоактивни отпадъци (РАО) и/или ИЙЛ;
- използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботаж и др.;
- регистриране на нелегален трафик на територията на областта;
- умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция;
- падане на сателит, захранван с ядрен реактор или с ядрени вещества и/или ИЙЛ;
- пожар на място с наличие на ИЙЛ;
- откриване на медицински симптоми от радиоактивно облъчване на лица от населението;
- оказване на помощ в обект, в който се намира източник на йонизиращо лъчение (ИЙЛ).

2. *Нейонизиръщи лъчения:* В областта на контрола

- събиране на данни от измервания на стойностите на ЕМП/мониторинг в населени места.

Промяна на законодателството, което да въвежда европейските нормативи и практики за осигуряване на защита на населението от въздействието на ЕМП .

Необходимо е също актуализиране на „Указанията“ на МЗ за извършване на контрол и мониторинг на източниците на ЕМП от страна на РЗИ.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 6 - „Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Поддържане и периодично актуализиране на Регистър на озеленените площи – информация за поддържащите фирми, ревизиране на площите.	Предоставяне на актуални данни за озеленените площи в община Момчилград.	Ежегодно актуализиран Регистър на озеленените площи.
2.	Идентифициране, картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на Общината.	Допринасяне за изпълнение на ангажимента до 2020 г. всяка страна-членка на ЕС да включи в системите си за отчет и докладване екосистемните услуги. Създаване на базирана върху екосистемните услуги информационна система за състоянието на урбанизираните екосистеми и предоставяните от тях услуги чрез приложение на съвкупност от индикатори за оценка и картиране, с оглед на по-доброто разбиране и прилагане на секторните политики за устройство и развитие на териториите.	Класифициране и картиране на видовете екосистемни услуги на територията на община Момчилград, съгласно методика на ИАОС. Остойностяване на видовете екосистемни услуги на територията на община Момчилград.
3.	Подобряване състоянието на растителността във вътрешнокварталните пространства и уличното озеленяване, подобряване и на обемно-пространствената композиция и нивото на естетическа стойност.	Рехабилитиране на растителността и увеличаване на общите естетически качества на ландшафта.	Ежегоден мониторинг на състоянието на растителността във вътрешно кварталните пространства и уличното озеленяване.

5.	Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на територията на община Момчилград.	Създаване на основа за планирани дейности по подобряване състоянието на почвите на територията на община Момчилград и последващото им оформяне като зелени площи.	Изготвена карта на замърсените почви и нарушени терени на територията на община Момчилград.
6.	Рекултивиране на замърсени и нарушени терени като паркове и зелени площи. Залесителни мероприятия с участие на доброволци.	Увеличаване на зелените площи, възстановяване на нарушените терени и подобряване на ландшафта.	Рекултивирана техническо и/или биологично площ, (da)
7.	Планиране и изграждане на нови паркове за широко обществено ползване, особено в северните части на община Момчилград.	Увеличаване на териториите за отдих и рекреация, облагородяване на пустеещи земи.	Планирана и усвоена площ (da) на новите паркове за обществено ползване.
8.	Изготвяне на комплексна методика за анализ, оценка и периодичен мониторинг на устойчивостта на дървесните видове и тяхното фитосанитарно състояние, съобразно съвременните промени в климатичните условия на града, свързани основно с повишаване на температурите, замърсяване на атмосферния въздух, засоляване на почвите и др.	Увеличаване на устойчивостта на зелените площи в градската среда, както и повишаване на естетическите качества на ландшафта – зрительно и обемно-пространствено.	Методика за мониторинг на фитосанитарното състояние на дървесната растителност. Списък с най-устойчиви видове с подходящи декоративни качества, съобразно местоположението им в градската среда.
9.	На базата на изводите от „Карта на топлинните точки“ в община Момчилград да се предвидят дейности по ограничаване на вредното въздействие в зависимост от конкретния обект и/или при необходимост подмяна на видовете.	Повишаване качеството на околната среда в община Момчилград и многократно подобряване на естетическите качества на заобикалящата ни среда.	Ежегоден мониторинг доклад от постигнатия резултат на въведените мерки за „топлинните точки“.

10.	Увеличаване на използването на покривно и вертикално озеленяване.	Повишаване естетическите качества на средата, намаляване на запрашеността на атмосферния въздух. Подобряване на енергийната консумация на сградите и цялостно подобряване на околната среда.	Увеличаване на тези площи, бр. сгради/da.
11.	Разработване на програма за запазване и развитие на зелени клинове на Момчилград.	На първо място ще се осигури пешеходна връзка от центъра на града с околните на града гори, като същевременно ще се създадат отлични условия за спорт и рекреация на жителите и гостите на града. От друга страна ще се увеличи процентът на зелените площи в и около града, което ще доведе до подобряване на качествата на околната среда.	Планирана и усвоена площ за развитие на зелените клинове.

Чрез подобряване на състоянието на зелената система ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда. Ще бъде ограничено запрашването на въздуха, ще бъде осигурено убежище за биологичното разнообразие, възможно е да се ограничи шума в дадени територии.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 7 - „ Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Момчилград, в следствие от изменението на климата и да се адаптира общината към случващите се климатични промени.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Изготвяне на Стратегия за адаптация към климатичните промени на община Момчилград.	Смекчаване или елиминирание на рисковете пред общината вследствие изменението на климата	Съгласно Плана за действие на Стратегия за адаптация към климатичните промени на община Момчилград

2.	При необходимост, актуализиране на Стратегията за адаптация към климатичните промени. Координиране с изготвящи се в периода 2022-2028 г. стратегически секторни документи.	Гъвкавост на Плана за действие, отговарящ на промените в средата.	Изготвени доклади и отчетени резултати.
3.	Разработване на План за действие за устойчива енергия и климат за периода 2022-2031 г.	Стимулиране на нисковъглеродното развитие на икономиката; конкурентоспособна и сигурна енергетика; намаляване зависимостта от внос на горива и енергия; гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.	Разработен и приет План за действие за устойчива енергия и климат за периода 2022-2031 г.
4.	Систематизиране на наличната информация от минали години и изграждане на база данни и система за мониторинг на основните параметри, свързани с рисковете от климатичните промени наводнения, прегряване (увеличаване на температурата в градска среда), суша и т.н.	Създаване на база данни, подпомагаща планирането на подходящи мерки за справяне с климатичните промени.	Изградена база данни. Определени параметри за дългосрочен мониторинг.

През 2017 г. европейската инициатива „Споразумение на кметовете” и инициативата на ООН „Пакт на кметовете” се обединяват в „Глобално споразумение на кметовете за климат и енергия” (ГСККЕ), за да се постигне консолидиран напредък на градско равнище към нисковъглеродна икономика и устойчиво развитие и да се демонстрира глобалното въздействие на местните действия. Градовете възприемат и интегриран подход за смекчаване на и адаптация към изменението на климата чрез разработване на План за действие за устойчива енергия и климат за периода до 2030 г., който обхваща едновременно дейности за намаляване на парниковите газове и за адаптация към промените в климата.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 8 – „Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	След като Министерът на земеделието, храните и горите издаде Наредба за прилагане на националната програма и за процедурите по нейното изпълнение, механизма на финансиране и отчетност, Общината да разработи и приеме Общинска програма за изпълнение на Националната програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета и план за действие, съгласно Закона за защита на животните.	Изпълнение на законовите задължения на общината по въпроса и постигане на оптимални резултати чрез стратегическо планиране на мерките.	Разработена и приета актуална Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета.
2.	Съвместно с неправителствените Организации изготвяне и прилагане на образователни програми и провеждане на информационни кампании за запознаване с отговорностите на собствениците на домашни животни, съгласно разпоредбите на ЗЗЖ	Увеличаване на обществената ангажираност, намаляване на притока на изоставени кучета от недобросъвестни граждани. Повишаване на информираността на гражданите и увеличаване на приходите от годишни такси.	Увеличаване на броя на регистрираните (включително чипирани) домашни кучета. Брой проведени кампании.
3.	Обособяване и изграждане на заградени площадки за свободно разхождане на домашни кучета.	Онагледяване на получените средства от годишните такси за кучета и повишаване на доверието към Общината. Постигане на по-добро качество на средата.	Изградени заградени площадки за домашни кучета.

4.	Увеличаване честотата на системните проверки за изпълнителността на задълженията на собствениците на животни-компаньони.	Намаляване на риска от изоставяне и проява на безотговорно отношение на собственици на домашни кучета.	Брой проверени собственици и написани актове.
----	--	--	---

РАЗДЕЛ IX. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОТЧЕТ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА

За да се изпълнява успешно Общинската програма за опазване на околната среда, се изисква прилагане на система за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ. Необходимо е да се извършва и оценка на крайния ефект от нейното изпълнение, както и периодичната ѝ актуализация в случаите на промяна в обстоятелствата или необходимост от корекция на целите.

1. Организация на изпълнението, мониторинг и контрол на Програмата

За да се гарантират действителните резултати, е изградена системата за програмен мониторинг и контрол на базата на европейското, националното и местното законодателство. Програмният мониторинг и контрол е тази част от програмата, която следи за правилното изпълнение на избраната стратегия по отделни мерки, които са изброени в плана за действие. Системата на програмния мониторинг и контрол позволява да се определи дали Общината се приближава към планираните стратегически цели.

Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели, е задължение на община Момчилград в нейната административна цялост. Общинската администрация следва своевременно да подготвя и внася проекти за финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

Разпределението и прецизирането на задачите от Плановите за действие към съответните експерти по специалности и включването им в годишната програма на община Момчилград за съответната година, както и проследяването на планирането, изпълнението и спазването на сроковете са задължения на съответната общинска структура, определена за извършването на тези дейности, съгласно актуалния към релевантния момент Устройствен правилник за организация и дейността на общинската администрация. Съобразно Устройствения правилник се определят и отговорните структури/експерти от Общинската администрация отговарящи за оперативните дейности, свързани с отчетността, организацията и координацията с

други структури (в и извън общината), имащи отношение към изпълнението и контрола на програмата.

Наблюдението и оценката на ПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или, ако условията се изменят.

Оценката включва информация от наблюдението и от други източници на ефектите от предприетите действия и на резултатите от тях. Извършването на оценката ще осигури на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите. Оценката дава възможност да се проследи ефектът от планираните и реализираните дейности. Информация за оценката следва да се предостави по подходящ начин на обществеността, като по този начин се представят пред хората проблемите, планираните инициативи и най-вече напредъкът по постигането на визията и главната стратегическа цел.

В процеса на наблюдение, спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност се осигуряват от община Момчилград.

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общински съвет по отчети за изпълнението ѝ, внасяни ежегодно от Кмета на Общината.

2. Периодичност на актуализация на Програмата за околна среда/плана за действие

Настоящата Програма за опазване на околната среда на община Момчилград е с период на действие от 2022 до 2028 г.. Съгласно чл. 79, ал. 5 от ЗООС, Кметът на община Момчилград може да предложи допълване и актуализиране на ПООС. Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет на община Момчилград.

Настоящата Общинска програма следва да бъде актуализирана при съществени промени в националното законодателство или по съображения, които биха допринесли за подобряване на плана за действие, например при навлизане в нов програмен период на страната, както и на общините или при изготвянето на значителен брой

стратегически документи, финансови инструменти и др., чиито възможности следва да бъдат използвани.

Изработването на нова Програма за опазване на околната среда на община Момчилград се налага и при изтичане на срока на действие на съществуващата ПООС, а именно 2028г.

3. Отчет за изпълнението на програмата за околна среда пред Общински съвет Момчилград и РИОСВ - Хасково

В съответствие с изискванията на чл. 79 от ЗООС, Програмата се приема от Общински съвет Момчилград, който контролира изпълнението ѝ (ал. 4). Кметът на община Момчилград трябва ежегодно да внася в общинския съвет отчет за изпълнението на Програмата за околна среда. В този отчет се отбелязват постиженията и слабостите при изпълнението на програмата, които стават достояние и на обществеността чрез публикуването им на интернет страницата на община Момчилград и по друг подходящ начин. При необходимост се правят предложения за допълване и актуализиране на програмата.

С настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общински съвет Момчилград до 31 март всяка година, заедно с информацията за изпълнението на други стратегически документи на Общината по въпроси, свързани с опазване на околната среда. Екземпляр от отчета за изпълнението на Програмата за околна среда трябва да бъде представян за информация и в РИОСВ- Хасково, съгласно чл. 79, ал. 6 от ЗООС.